

En studie av grönstruktur.

En inventering och analys av sociotopvärden
i nio av Örebro kommuns mindre fätorter.

Innehåll

INLEDNING	5
Bakgrund och syfte	5
Tillvägagångssätt	5
1. STORA MELLÖSA	9
Inventering och analys	10
Grönstrukturen i Stora Mellösa	12
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	14
2. ODENSBACKEN	17
Inventering och analys	18
Grönstrukturen i Odensbacken	20
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	23
3. ASKERSBY	27
Inventering och analys	28
Grönstrukturen i Askersby	30
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	32
4. HAMPETORP	35
Inventering och analys	36
Grönstrukturen i Hampetorp	38
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	40
5. KILSMO	43
Inventering och analys	44
Grönstrukturen i Kilsmo	45
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	47
6. BREVENS BRUK	49
Inventering och analys	50
Grönstrukturen i Brevens bruk	51
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	51
7. ÖLMBROTORP	55
Inventering och analys	56
Grönstrukturen i Ölmbrotorp	57
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	58
8. GARPHYTTAN	61
Inventering och analys	62
Grönstrukturen i Garphyttan	64
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	67
9. MOSÅS	71
Inventering och analys	72
Grönstrukturen i Mosås	74
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor	76
SLUTSATS	79
Föreslagna åtgärder	80

Inledning

Dokumentets bakgrund, syfte och tillvägagångssätt

Detta dokument har tagits fram under sommaren 2015 som ett stöd för den kommande revideringen av Örebro kommuns översiktsplan och som ett underlag för den fortsatta utvecklingen av nio av kommunens mindre tätorter.

Tillgång till grönområden i sin närhet är ett fundamentalt behov för människors livskvalitet och hälsa. Vikten av grönområden sträcker sig utöver viktiga aspekterna så som lek, rekreation, motion, upplevelser och avkoppling till att även inkludera väsentliga sociala aspekter i samhället. Grönområden fungerar ofta som viktiga mötesplatser där människor som är socioekonomiskt, etniskt och åldersmässigt olika kan träffas. Det är därför av största vikt som grönstrukturen i tätorter studeras så att denna kan bibehållas och fortsatt utvecklas.

Bakgrund och syfte

I detta dokument studeras och värdesätts grönstrukturen i de tätorter i Örebro kommun som i den nuvarande översiktsplanen saknar denna utredning. Syftet med utredningen är att definiera existerande gröna värdekärnor och stråk som har betydelse för orternas invånare och därför bör bevaras i den fortsatta utvecklingen. Det är även detta dokumentets syfte att, i de fall där det är nödvändigt, föreslå hur grönstrukturen kan och bör utvecklas så att denna innehåller sociotopvärden viktiga för samhällets funktion.

Tillvägagångssätt

De nio orter i Örebro kommun som studerats i detta arbete är Stora Mellösa, Odensbacken, Askersby, Hampetorp, Kilsmo, Brevens bruk, Ölmbrotorp, Garphyttan och Mosås. Det är de tätorter i Örebro kommuns översiktsplan från 2010 vars grönstruktur inte studerats och som detta arbete syftar att åtgärda.

Idag räknas dock endast sju av dessa orter som enskilda tätorter då Mosås sedan 2010 räknas som en del av Örebro tätort och Brevens bruk tappade sin status som tätort redan 2000 p.g.a. sin drastiska befolkningsminskning under slutet av 1900-talet. I fallet med Mosås finns det idag likväl ingen studie över ortens(eller stadsdelens) grönstruktur vilket detta dokument avser att åtgärda. Vidare i fallet med Brevens bruk anses det betydande att även studera grönstrukturen i denna ort då den trots sitt låga invånarantal har en stor betydelse kulturhistoriskt för Örebro kommun.

De mindre tätorterna i Örebro kommun som inte studerats närmare i detta arbete är Hovsta, Vintrosa, Ekeby-Almby, Glanshammar och Latorp.

Framtagna sociotopvärden

Sociotopvärden är begrepp som definierar vad människor gör i stadens grönområden, det vill säga hur dessa områden nyttjas. Vilka begrepp/sociotopvärden som används i stadsplaneringsarbetet skiljer sig från kommun till kommun och även de avstånd som

dessa värden bör kunna nås från bostaden är varierande. I Örebro kommun har följande avstånd och sociotopvärden lyfts fram:

Värden som bör nås inom 200-300 meter:

- **Grön oas:** grönområde där det finns sittplatser och en möjlighet att sitta i både sol och skugga. Ett grönområde som ger möjlighet till avkoppling och rofylldhet (frånvaro av störningar som buller).
- **Lek**
- **Promenad:** gröna stråk att strosa fram längs.

Värden som bör nås inom 500 meter:

- **Blomprakt:** uppskattat naturvärde som kan vara både vårblommor, ängsblommor, rabatter och urnor.
- **Naturupplevelse**
- **Öppna gräsytor:** ytor med plats att mötas för bland annat picknick, solbad och sällskapsspel
- **Backåkning/pulka**
- **Bollspel/bollek/spontanidrott**

Värden som bör nås inom 1500 meter:

- **Större naturområde:** med skogskänsla, möjlighet att gå en längre promenad i naturmiljö, frånvaro av störning.
- **Löpspår:** belyst motionsspår.

Exempel på andra uppskattade värden som framhållits där inget riktvärde för avstånd satts är kulturmiljö, fiske och bad.

Då denna studie berör de mindre tätorterna i Örebro kommun är det viktigt att poängtera att det låga befolkningsunderlaget gör att det är svårt att alltid uppfylla alla dessa sociotopvärden och de avstånd som satts. Det är till exempel svårt att rättfärdiga ett behov av belysta motionsspår inom 1500 meter för alla boende i kommunens mindre tätorter på grund av de mycket stora etablerings- och skötselkostnaderna. Vidare kan även vissa av dessa värden så som grön oas och blomprakt till stor del uppfyllas av de privata trädgårdarna som i genomsnitt 85 % av de boende i de studerade tätort-

erna har tillgång till. Med detta sagt bör man likväl, när det är möjligt och lämpligt, tillföra blomprakt och gröna oaser i dessa orter och då gärna genom underhållssnåla åtgärder så som t.ex. blommande träd, perenner eller ängsmark.

För den sociala hållbarheten och gemenskapen i orterna är det dock väsentligt att det finns fungerande mötesplatser i det offentliga rummet och där spelar grönområden en mycket viktig roll. Tillgången till vissa av de ovanstående sociotopvärdena är därför extra viktiga att prioritera och därför har dessa lyfts fram extra mycket i denna studie:

Först och främst är det viktigt att det finns kvalitativa **lekplatser** som lätt kan nås från bostaden utan att stora vägar eller liknande behövs passeras. Dessa lekplatser får med fördel inkludera naturlek och backåkningsmöjligheter så att de även kan vara användbara på vinterhalvåret. Dessa lekplatser får även med fördel vara placerade intill **öppna gräsytor** och/eller ytor för **bollspel/bollek/spontanidrott** så att lokala parker/ grannskapsparker kan skapas som kompletterar villaträdgårdarna som viktiga mötesplatser. Det är önskvärt att dessa sociotopvärden kan nås inom de ovan satta riktvärdena för avstånd från bostaden men om detta inte är möjligt/fallet bör det med fördel finnas gröna stråk och **promenadstråk** som kopplar samman dessa platser. Promenadstråk i sig själv är ett viktigt sociotopvärde som bör prioriteras och finnas tillgänglig i de mindre tätorterna. Vidare är det även viktigt att det i orterna finns tillgängliga **naturupplevelser** t.ex. i form av skogs- och naturmark alternativt att **större naturområden** kan nås inom de satta riktvärdena.

I denna studie har fokus legat på att undersöka dessa ovanbeskrivna sociotopvärden; deras frekvens, kvalitet, tillgänglighet och närhet i orterna. Ytterligare sociotopvärden har även redovisat i de fall där de påträffats men inte studerats närmare. Denna studie är även framförallt fokuserad på kommunens ägda park- och naturmark

och åtgärder som är möjliga för kommunen att göra på denna mark. Ingen djupare studie har därför gjorts av skolgårdar, förskolegårdar eller idrottsplatser men det är ändå viktigt att poängtera att dessa platser har stor betydelse för tätorterna. En sammankoppling mellan dessa platser och park- och naturmarken kan lyfta en orts sociotopvärden och skapa större och mer sammanhängande grönområden. För att detta ska vara möjligt är det dock viktigt att dessa platser är tillgängliga för de boende när ingen verksamhet bedrivs där.

Förstudie

Innan varje ort besökts gjordes en förstudie med hjälp av kommunens kartmaterial, statistik och planeringsdokument. Fokus låg på att innan besöket få en förståelse över ortens geografi och vart dess grönområden är placerade. Även Örebro kommuns översiktsplan samt andra plandokument studerades närmare för att veta vilka områden som föreslagits som framtida utvecklingsområden och vilka områden som redan är detaljplanerade.

Inventering

Väl på plats studerades orterna genom att systematiskt promenera runt dem och därmed få en förståelse över deras grönsstruktur. Grönområdena som påträffades studerades sedan närmare och deras innehåll noterades och fotograferades. Inventeringen begränsades till de grönområden som ligger inom orternas gränser och för att få en övervägande förståelse för orternas placering i landskapet och gränsande naturområden. I de fall där det var möjligt och ansågs extra nödvändigt studerades dock också tillgängligheten till omkringliggande naturområden.

För att avgränsa denna studie har grönsstrukturen i dessa orter studerats främst för att få en förståelse över sociotopvärdena dvs. de sociala värdena i grönområdena och inte de ekologiska värdena. I inventeringen har dock arter bestämts och kvalificerats så långt det var möjligt men denna studie bör inte ses som en ekologisk kartering utan som ett översiktligt dokument för att få en

första förståelse över grönsstrukturen i dessa nio tätorter.

Redovisning av resultat

Utav de resultat som fastställts från inventeringen och förstudien kunde flera kartor framställas, analyser genomföras och en slutsats tas kring de olika orternas grönsstruktur.

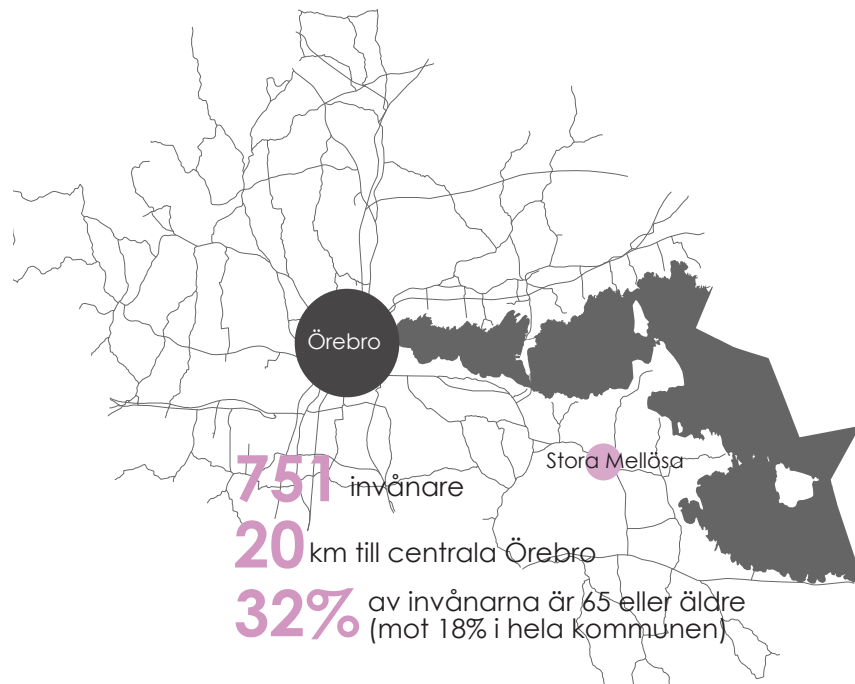
I detta dokument redovisas dessa resultat först genom en kortfattad text som presenterar den specifika ortens kontextuella bakgrund; det vill säga dess geografiska läge, demografi och generella uppbyggnad. Denna text följs först av en inventeringskarta som visar på ortens översiktliga struktur samt var dess sociala tjänster ligger placerade. I denna karta redovisas även vilka områdena i orten som detaljplanerats eller som ses som utbyggnadsområden i översiktsplanen. Därefter följer en förenklad analys där de upplevda områdena, fysiska och mentala barriärerna samt socialt viktiga noderna i orten redovisas. Detta för att få en förståelse över hur orterna upplevs och t.ex. vilka fysiska svårigheter som där finns.

Därefter följer en noggrann redovisning över grönsstrukturen i orten där ortens plats i landskapet beskrivs samt dess existerande grönområden. Denna redovisning består av text likväl som foton samt en karta som visar på grönområdenas placering i tätorten. Redovisningen av grönsstrukturen är fokuserad på gröna ytor av en betydande storlek och inte på specifika träd som finns i orterna eller smala/små restytter som på grund av sin storlek eller sin närhet till t.ex. vägar är svårare använda.

Efter denna redovisning dras slutsatser kring ortens grönsstruktur där grönområden och stråk definierats som gröna värdekärnor för orten och därför bör bevaras. I de fall där det är nödvändigt redovisas även ett förslag till områden som kan/bör utvecklas samt områden som bör nyetableras i orten för att komplettera de redan existerande grönområdena och se till att de tidigare nämnda sociotopvärden är förekommande, kvalitativa och tillgängliga.

Grönstruktur i Stora Mellösa

En inventering och analys av grönstrukturen i Stora Mellösa

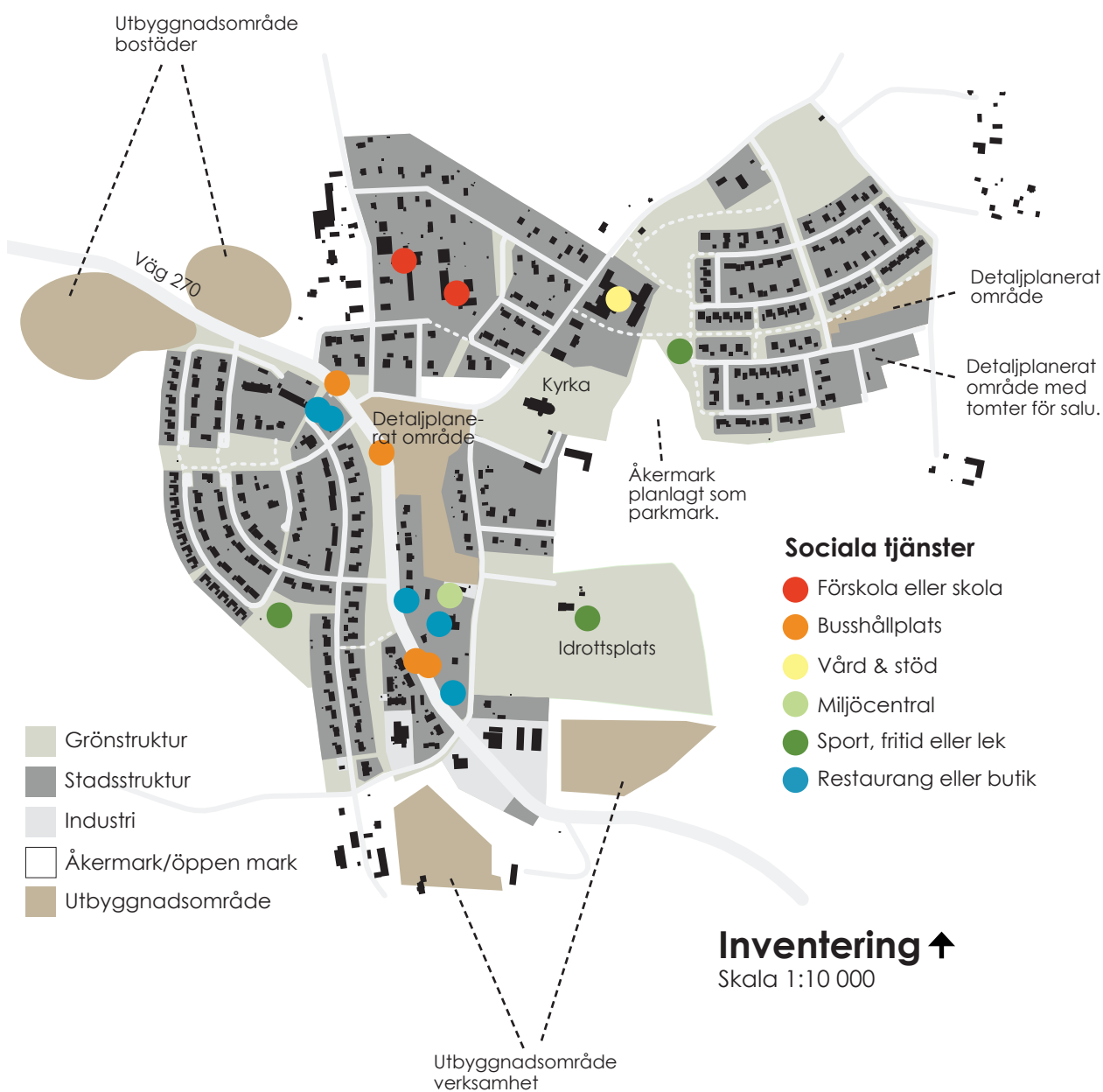
Stora Mellösa är en tätort med 751 invånare (2014) som ligger 20 km sydöst om Örebro. Demografiskt har tätorten en mycket större andel boende som är 65 år och äldre än Örebro kommun, 32 % mot 18 % och en lika stor andel barn som är 15 år eller yngre, 19 % (vilket motsvarar 145 barn). Tätorten har minskat med ca 4 % (29 personer) i invånartal sedan 2005. Orten består allra främst av småhus (89 %) med ett antal tvåvåningsbostadshus.

Stora Mellösa består av tre större och en mindre grupperingar av bostadshus som är uppdelade av väg 270 som utgör en stor barriär i tätorten. Orten har utöver detta en grundskola, en förskola och ett seniorboende. I Stora Mellösa finns det två områden av mer centrumkaraktär: i ortens norra del längs väg 270 där det ligger en pizzeria samt i ortens södra del där det

ligger en matbutik samt en bensinmack. Det är även vid dessa platser som det finns busshållplatser i tätorten. Utöver detta finns det två lekplatser och en idrottsplats i Stora Mellösa samt några industrier i den södra delen av orten. Centralt i Stora Mellösa ligger det även en äldre kyrka från 1100-talet. Kyrkan med dess kyrkogård är omringad av en ca 1 meter hög stenlagd stödmur som är svår att klättra upp på och därför fungerar som en barriär i orten.

I Örebro kommuns översiktsplan har två områden norr om orten och längs med väg 270 pekats ut som utbyggnadsområden för bostäder, och i ortens södra del har två områden pekats ut som utbyggnadsområden för verksamheter. Ett område centralt i området och i ett område i ortens östra del är detaljplanelagt för utbyggnad av bostäder.

De flesta av de sociala tjänster som finns i Stora Mellösa är belägna längs med väg 270 där även kommunen föreslagit fyra områden som utbyggnadsområden för bostäder och verksamhet. Ett intressant område i Stora Mellösa är det centralt belägna området längs med väg 270 som idag är obebyggt. Området används idag som slåttermark men är detaljplanlagt sedan 1991 för utbyggnad av fristående villor.

Stora Mellösa är en fragmenterad tätort som är uppdelad av flera barriärer och likt en ö i havet är orten helt omgiven av åkermark. I orten finns det två områden av centrumkaraktär som båda ligger längs med väg 270. Förutom dessa finns det även två lekplatser och en skola med skolgård som torde vara betydelsefulla sociala mötesplatser i orten. Andra viktiga sociala mötesplatser i orten är kyrkan och idrottsplatsen.

Analys ↑
Skala 1:10 000

Grönstrukturen i Stora Mellösa

Nedan beskrivs Stora Mellösa plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Stora Mellösa i landskapet

Stora Mellösa ligger beläget i ett slättlandskap - ett öppet åkerlandskap där bebyggelsen är samlad på höjder som är omgivna av åkermark. Den åkermark som omger Stora Mellösa är väldigt vidsträckt och det närmaste större skogsområdet ligger ungefär 2 km bort. Även på en mindre skala inne i tätorten är det tydligt att bebyggelsen generellt ligger på höjderna medan grönstrukturen i orten främst är belägen i dess sänkor. Undantaget till detta är de två existerande skogsområdena i orten som bägge ligger på höjder samt det östliga villaområdet som ligger på mer låglänt mark (och som därför troligast är den nyaste delen av bebyggelsen i orten). Det är även främst på höjderna som man hittar fornninnen i Stora Mellösa.

Fig 1. Lövslogen i den västra delen av det större skogsområdet med kirskaal växande i underskiktet.

Det större skogsområdet

I den nordöstliga delen av Stora Mellösa ligger ett större skogsområde. Området som är uppdelat av bilväg i en östlig och en västlig del består av lövskog, där lövskogen i den västra delen är mycket mer etablerad (dvs. äldre) och av finare karaktär än den östliga delen. Lövslogen är blandad men består främst av pionjärträd med främst äldre björkar i den västra delen och yngre men ändå etablerade aspar i den östra delen. Det finns även ett antal ekar i området. Undervegetationen består främst av örter och vid tiden av inventeringen (23/7) framförallt kirskaal. Genom den västra delen

Fig 2. Det västliga gång- och cykelstråket med områden av parkkaraktär infälliggande.

av skogsområdet går en gångväg i bra skick och längs med denna finns bänkar utplacerade. I den östra delen av skogsområdet finns det en brantare kulle och intill kullen står en sliten grillplats.

Det mindre skogsområdet

Det mindre skogsområdet i Stora Mellösa ligger direkt väster om idrottsplatsen i ortens sydöstra del. Området är mycket kuperat och består idag av främst unga lövträd som björk och hassel samt högvuxet gräs. Området ligger intill en av de större vägarna i orten och känns tämligen bullerstört.

De gröna stråken

Det finns två gång- och cykelbanor i Stora Mellösa som går längs med gröna ytor och som bildar gröna stråk i orten. Längs med stråken är trädrader planterade som i det östra stråket främst består av rönn medan det i det västra stråket är en blandning av olika lövträd. Det östra stråkets träd är mer väletablerade än det västra och det finns även större gröna ytor av parkkaraktär längs det stråket än hos det östra stråket.

Slättermarken

Mellan Stora Mellösas kyrka och väg 270

Fig 3. Slättermarken fungerar som ett svärpasserat grönområde och barriär mellan ortens olika delar.

Fig 4. Sandlådan i den sydvästra lekplatsen som idag upplevs ha en eftersatt skötsel.

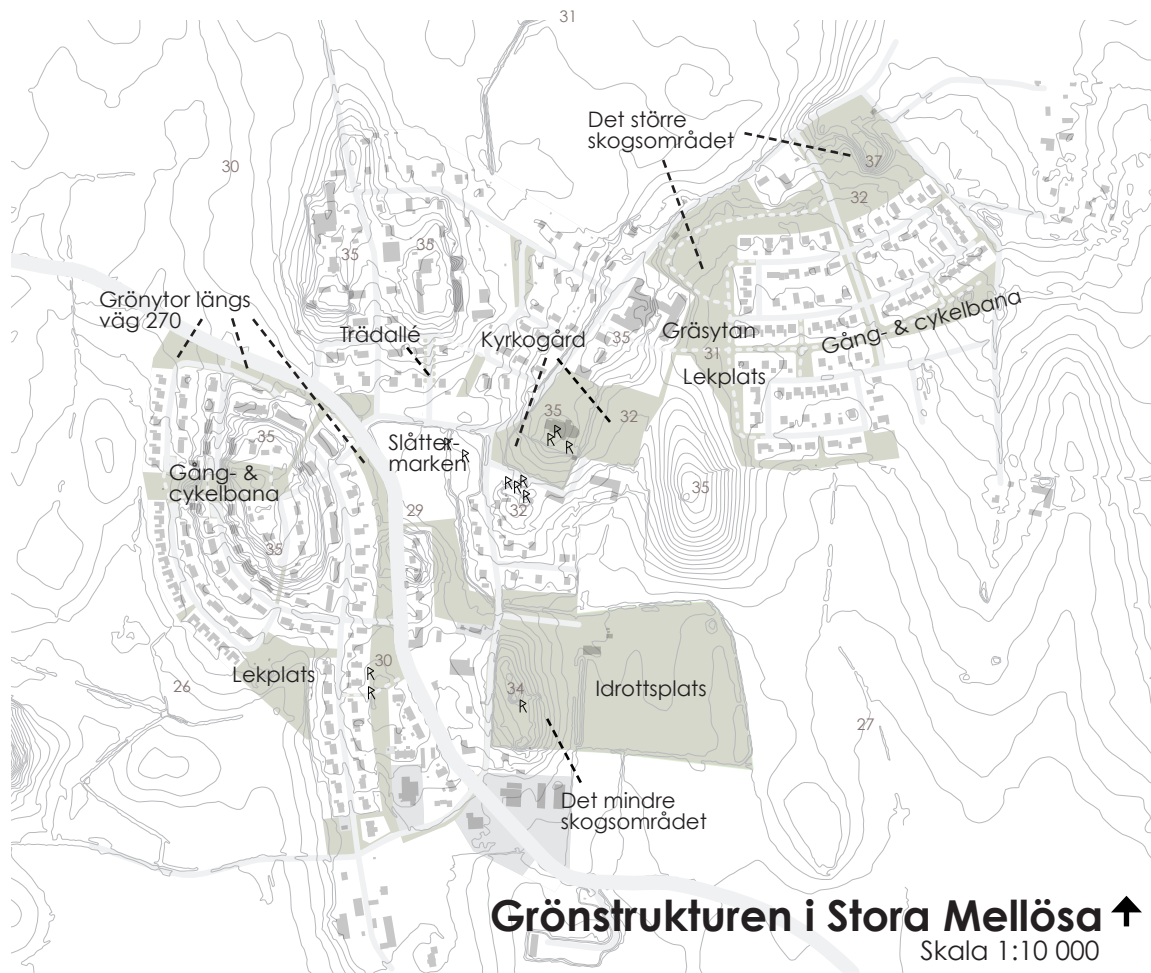
finns en större öppen yta som idag tycks användas som slåttermark. Slättermarken sträcker sig på bägge sidor av den bilväg som går in i Stora Mellösa från väg 270 och den största sydliga delen är uppdikad tvärgående i mitten. Området som ligger mycket strategiskt i orten fungerar idag som ett svårpasserat grönområde mellan de olika villagrupperingarna, en barriär som tillsammans med den barriär som kyrkogårdens murar utgör skapar en stort hinder från att röra sig mellan ortens olika delar.

Gräsytan

Öster om seniorboendet och söder om det större skogsområdet finns det idag en relativt stor gräsyta bestående av högt klippt gräs. I området bortre nordöstra hörn finns en bänk utplacerad. Området upplevs inte som att det används mycket.

Lekplatserna i Stora Mellösa

Det finns även två lekplatser i Stora Mellösa, en lekplats i ortens nordöstra del med och en lekplats i ortens sydvästra del. Lekplatsen i den nordöstra delen är den större av de bägge två och har många olika komponenter (klättertorn, fjädergungor, volträcke, kompisgunga, sandlåda med bakkbord och fyra gungor) samt en mindre intilliggande gräsyta. Den sydvästra lekplatsen som likväl den har flera komponenter (klättertorn, fjädergungor, fyra gungor och sandlåda med bakkbord) har även en större intilliggande gräsyta och en liten kulle. I båda lekplatserna uppfattas lekredskapen som relativt nya men lekplatserna uppfattas likväl som något

förbisedda då skötseln upplevs som eftersatt då det t.ex. växer mycket gräs i sandlådorna. Det är även värt att noteras att lekplatserna främst tycks vara riktade sig åt yngre barn.

Trädallén

Det finns även en trädallé i Stora Mellösa bestående av hamlade lindar. Allén sträcker sig längs Allévägen, en gång- och cykelväg som går från Stora Mellösa skola ner till Gökholmsvägen där det tidigare fanns en busshållplats.

Övriga ytor

Utöver dessa grönområden finns det även grönytor längs med väg 270 och då främst på dess västra sida. De norra områdena är av högst kvalitet med kortklippt gräs och pryddigt skötta träd. Söder om det norra centrumet blir dock områdena mer vilda i karaktären och består främst av naturmark och högt klippt gräs. På grund av den mycket trafikerade vägen är dessa grönområden mycket bullerstörda.

Slutligen finns det även små grönområden som ligger intill eller mellan byggnaderna i orten. Dessa områden upplevs som om de används av de intilliggande husen som en förlängd trädgård alternativt som en slags gårdsmark som delas av de närmaste intilliggande husen. Det finns även en större välskött gräsyta vid idrottsplatsen i orten.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Stora Mellösa finns det idag ett antal grönområden och stråk som bör ses som gröna värdekärnor och även ett antal områden och stråk som med fördel skulle kunna utvecklas. Det finns även underlag nog att hävda att det finns ett behov att nyetablera grönområden och stråk i orten.

När man studerar ortens grönstruktur utefter de sociotopvärden som nämndes i inledningen kan man först konstatera att de två lekplatserna i Stora Mellösa bör för deras höga sociotopvärde ses som gröna värdekärnor. Det går idag ca 73 barn/lekplats i Stora Mellösa och lekplatserna nås av alla boende inom 500 meter och de flesta

boende når de inom 300 meter. En tydlig förbättringsåtgärd för orten vore dock att höja skötseln på lekplatserna då den idag upplevs som eftersatt.

Två andra områden som bör ses som gröna värdekärnor är den västra delen av det stora skogsområdet samt pulkabacken i skogens sydöstra hörn. Tillsammans med pulkabacken i den sydvästliga lekplatsen gör denna pulkabacke att alla boende i Stora Mellösa når en pulkabacke inom 800 meter och utan att behöva passera väg 270 – en stor fysik och mental barriär. Grillplatsen vid den nordöstliga pulkabacken bör dock rustas upp eller bytas ut för att ytterligare förbättra platsen och dess funktion. För orten är det mycket viktigt att detta skogsområde bibehålls samt utvecklas då inget större naturområde nås inom 1500 meter och området därför är viktigt för att erbjuda naturupplevelser för ortens invånare. Därför föreslås även att området norr om pulkabacken utvecklas så att även denna del av skogen kan hålla en hög kvalitet samt att gångstråket genom den västra delen av skogen – som bör ses som ett värdefullt grönt stråk, förlängs att även gå igenom den östra delen av skogen. Vidare föreslås också att anknytningen till skogsområdet från den stora gräsytan förbättras genom att utveckla gångstråket mellan områdena.

Den största bristen i Stora Mellösa idag när det gäller grönområden och sociotopvärden är att det finns få och små öppna gräsytor samt inga ytor för bollek eller spontandrott. Idrottsplatsen i orten medför att det finns ytor för bollspel men det finns även anledning nog för att kunna hävda att det med fördel även bör utformas mindre ytor för bollspel mer centralt inom Stora Mellösa ihop med andra sociotopvärden. Det finns sammanfattningsvis en brist på en större grön kommunal samlingsyta – en grannskapspark/lokal park i Stora Mellösa där dessa saknade sociotopvärden skulle få plats. I denna studie har två områden föreslagits som områden där en sådan park kan etableras där olika åtgärder kan tas beroende på hur orten fortsätter att utveck-

las/växa. En första åtgärd vore att höja statusen och skötsel på den stora gräsytan norr om den nordöstliga lekplatsen. En bättre koppling till lekplatsen och ett tillägg av till exempel spontanidrott på ytan och bollspel vid lekplatsen skulle kunna utveckla denna plats till att bli den grannskapspark som orten idag saknar. Om även området bättre kopplas till det stora skogsområdet skulle detta ytterligare förstärka platsen betydelse som grön värdekärna i Stora Mellösa. Om orten fortsätter att växa finns det även underlag för att nyetablera den detaljplanerade parkmarken söder om den nordöstliga lekplatsen till att ytterligare förstärka parken. Denna nyetablering bör då innehålla bollek/lekredskap för äldre barn samt större öppna gräsytor.

Om Stora Mellösa skulle växa ytterligare finns det även ett behov av att utveckla den centralt belägna slättermarken. Om nya

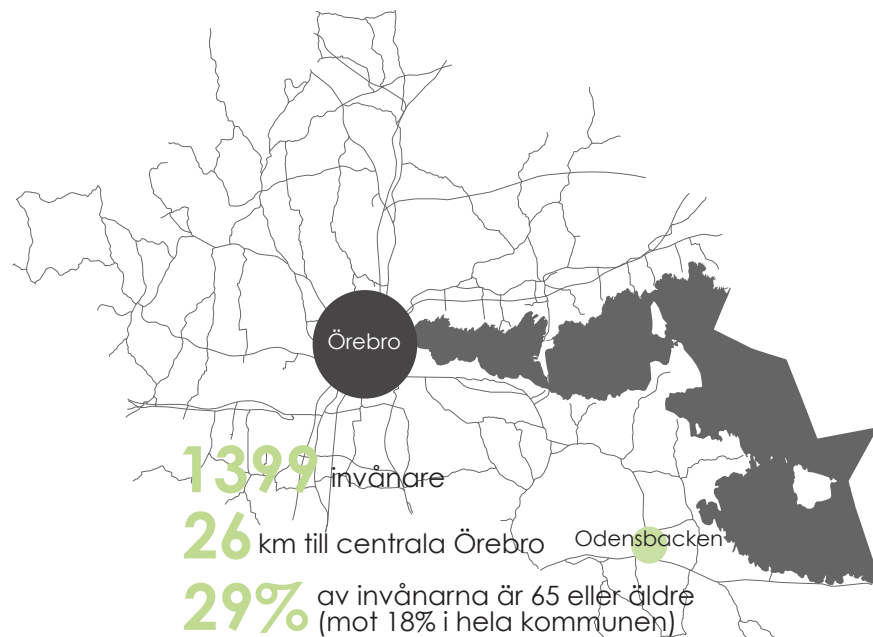
bostäder skall byggas i orten bör det vara på detta område så att orten läcks ihop, dock är det denna studies förslag att om detta sker bör även ett parkområde av betydande storlek planeras i detta område och därför bör den gällande detaljplanen förnyas. Med den potentiella nya bebyggelsen finns det underlag nog att hävda att orten behöver ytterligare en mindre park som är lättillgänglig även för de boende i den västra delen av orten. Om detta skulle ske är det även denna studies förslag att det västra gång- och cykelstråket förlängs till detta nya parkområde så att det bättre nås av de boende i den västra delen av Stora Mellösa.

Slutligen är det även denna studies åsikt att det västra och det östra gång- och cykelstråket samt trädallén bör ses som värdefulla gröna stråk i Stora Mellösa då dessa fungerar som viktiga promenadstråk i orten som kopplar ihop ortens olika delar.

Grönstruktur i Odenbacken

En inventering och analys av grönstrukturen i Odenbacken

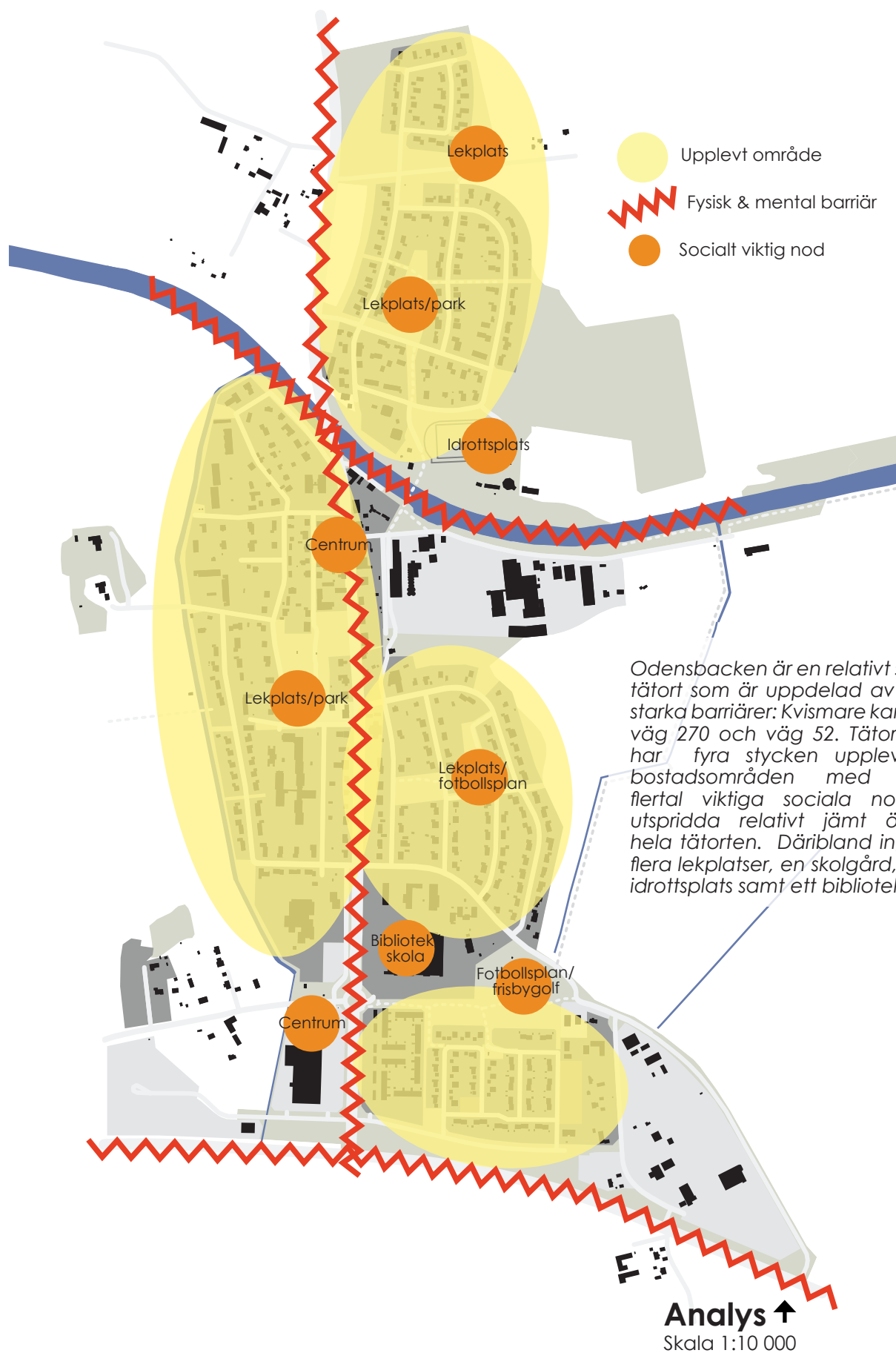
Odenbacken är en av de större tätorterna i Örebro kommun med sina 1399 invånare (2014). Tätorten ligger 26 km sydöst om Örebro och är beläget mellan Stora Mellösa och Askersby. Jämfört med kommunen i sin helhet har Odenbacken en mycket större andel äldre, 29% av Odenbackens invånare är 65 år eller äldre jämfört med 18% i kommunen. Odenbacken har även en något mindre andel barn som är 15 år eller yngre, 17% (totalt 241 barn) jämfört med kommunens 19%. Invånarantalet i Odenbacken har ökat med ca 1% (eller 15 personer) mellan 2005 till 2014 men minskade i invånarantal mellan 2005 till 2010. 75% av de boende i Odenbacken bor i småhus (mot 31% i Örebro).

Odenbacken är en långsmal tätort som är uppdelad i en nordlig och en sydlig del. Mellan dessa delar går ett relativt stort vattendrag – Kvismare kanal. Uppdelningen förstärks ytterligare då det ligger ett större industriområde precis söder om vattendraget. Därutöver kan även den sydliga delen av orten sägas vara uppdelad i en västlig och en östlig del pga. barriäreffekten av väg 207 som går rakt igenom orten. Det finns ett centrum

precis söder om vattendraget och väster om industriområdet med konditori, blomaffär och en restaurang samt ett gatukök. I den södra delen av Odenbacken ligger det även ett annat centrum med en koncentration av butiker och restauranger nära den stora vägen 52 som går söder om orten. I detta område ligger en matbutik med apotek och samt en restaurang och bilmack. Det är även nära detta område som Odenbackens skola ligger samt tätortens förskolor.

I Örebro kommuns översiktsplan har två områden i Odenbacken pekats ut som utbyggnadsområden för bostäder, ett område precis norr om Kvismare kanal och väster om den existerande bebyggelsen samt ett område norr om den södra centrumdelen i tätorten och väster om den existerande bebyggelsen. Vidare har även två områden pekats ut som utbyggnadsområden för verksamhet, den ena direkt söder om det större existerande industriområdet i orten söder om kanalen och det andra ännu en bit söderut. Båda områdena är belägna öster om den existerande bebyggelsen. Därutöver finns det ett detaljplanelagt område i den sydöstra delen av Odenbacken med ett par hustomter till salu.

Grönstrukturen i Odensbacken

Nedan beskrivs Odensbackens plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Odensbacken i landskapet

Likt Stora Mellösa ligger Odensbacken beläget i ett slättlandskap - ett öppet åkerlandskap där bebyggelsen främst är samlad på höjder som är omgivna av åkermark. I Odensbacken tillkommer även Kvismare kanal som ett starkt element i landskapet som likt ett grönblixt stråk letar sig ner till Hjälmarens ca 4 km bort. Åkermarken som omger Odensbacken är vidsträckt men inte lika otillgänglig som i Stora Mellösa då det finns flera cykel- och promenadstråk genom åkerlandskapet och längs med vattendrag. Odensbacken ligger i ett stort vägskal där väg 170 (också kallad Örebrovägen) och väg 52 möts och kan därför ses som en nod för många trafikanter. De flesta fornminnen som finns i Odensbacken ligger på ortens höjder och längs med väg 170 som därför kan antas varit en etablerad transportväg under en längre tid.

Fig 5. Ängs- och gräsmarken har flera kulturella inslag i form av fornminnen och skulpturer.

Ängs- och gräsmarken

Centralt i Odensbacken och strax väster om väg 170 ligger ett relativt stort område av välskött ängs- och gräsmark. Området som klättrar upp på höjden har en god kvalitet och känns inbjudande. Centralt i grönområdet finns det ett fornminne i form av en "skeppssättning" dvs. gravstenar utplacerade för att ta formen av ett skepp. Denna lämning antyder att platsen varit viktig för orten under en längre tid. Platsen används årligen ihop med det kuperade skogsområdet som en utställningsateljé för skulpturer.

Fig 6. Toppen av kullen av det kuperade skogsområdet med fornminnet & skulpturen i bakgrunden.

Det kuperade skogsområdet

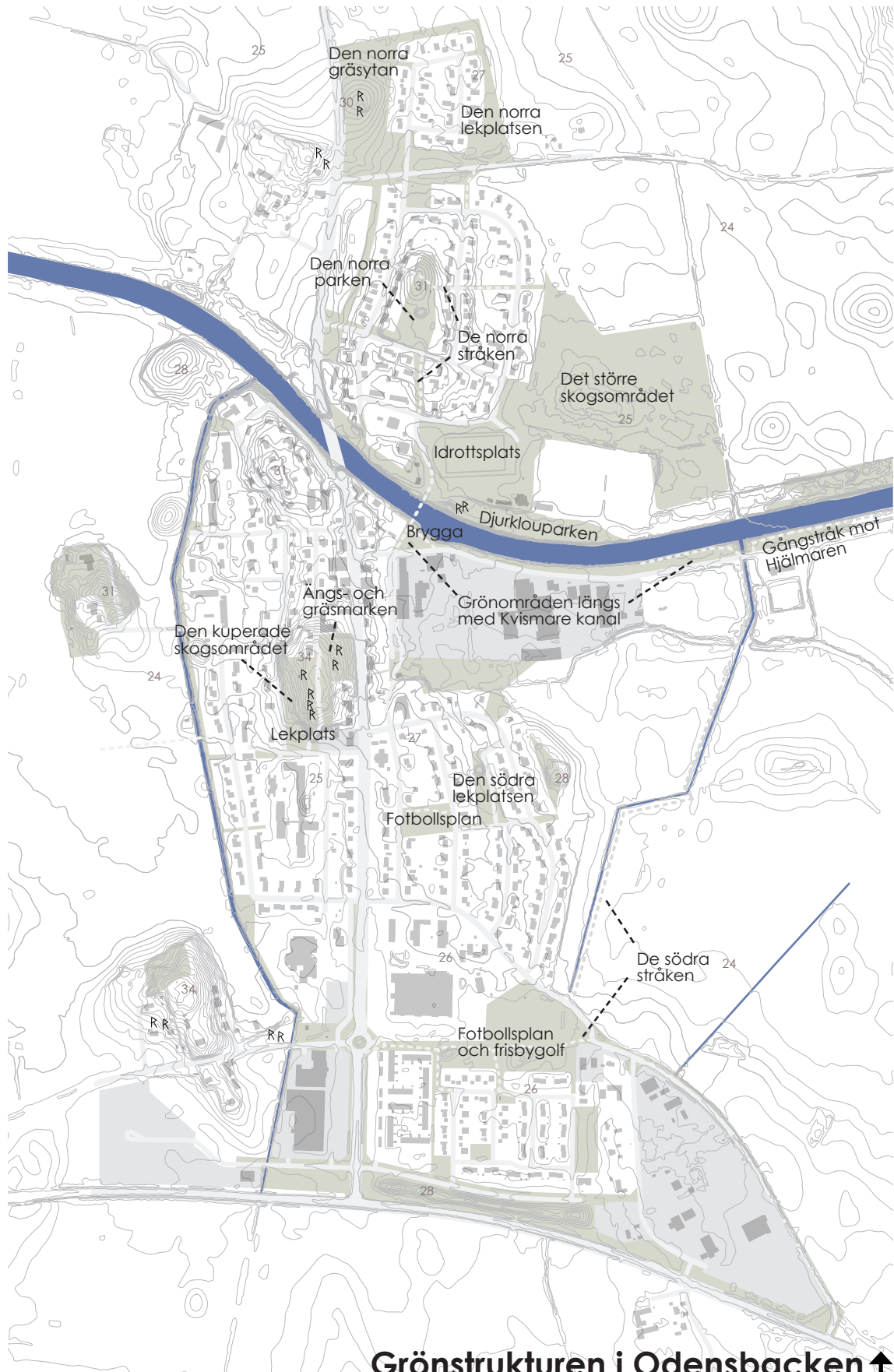
Intill ängs- och gräsmarken ligger ett kuperat skogsområde som tar vid närmare toppen på kullen och sträcker sig vidare mot dess södra sida. Skogsområdet som är ungefär 1 ha stort består främst av tallar men har även inslag av bl.a. björkar. Genom området leder en gång- och cykelbana med sittplatser längs med. Det finns även flera fornminnen i området varav ett är mycket framstående som kallas "domarringen". Vid platsbesöket fanns där även en skulptur. I skogsområdets sydvästra hörn ligger en mindre lekplats (två gungor, en kompisgunga, fjädergungor, mindre klätterställning och sandlåda med bakkbord och liten lekstuga) som upplevs vara i ett gott skick och relativt välskött (lekplatsen är dock mycket skuggig vilket gör att svårt för gräs att växa där).

Den norra parken de norra stråken

I den norra delen av Odensbacken finns ett större parkområde med stora välskötta gräsytor och ett flertal väletablerade parkträd. Även detta grönområde innehåller en lekplats. Lekplatsen är relativt liten (en större klätterställning, fyra gungor, en sandlåda med bakkbord och fjädergungor) och up-

Fig 7. En av de slitna gångstråken som finns i den norra parken. Lekplatsen skymtar i bakgrunden.

Grönstrukturen i Odensbacken ↑

Skala 1:10 000

plevs vara relativt välskött. Intill lekplatsen finns en liten basketplan med ett mål. I parken finns även ett antal lägre kullar som troligen används som pulkabackar på vintern. Området är till synes välskött när det kommer till gräsytor samt träden men de asfaltgångar som finns i området samt de asfaltstomar som finns vid lekplatsen upplevs som mycket slitna. Från den norra parken går det två gröna stråk ut mellan bostadshusen. Ett stråk går från parkens östra långsida rakt österut och leder till det större skogsområdet i orten medan det andra stråket leder rakt söderut från parkens södra kortsida ända ner till Kvismare kanal.

Den norra och den södra lekplatsen
Utöver lekplatsen i den norra parken och lekplatsen i det kuperade skogsområdet finns det även en mindre lekplats i den norra delen av Odensbacken och en större lekplats i ortens södra del. Den norra lekplatsen är liten (fyra gungor, fjädergungor, en sandlåda och mindre klätterställning) och upplevs ha en eftersatt skötsel då det växer rejält med gräs i sandytorna. Intill lekplatsen ligger en relativt stor välskött gräsyta med två utställda fotbollsmål. Den södra lekplatsen är en mycket stor lekplats med flera stora klätterredskap och flera andra lekredskap (fyra gungor, kompisgunga, fjädergungor, sandlåda med bakbord, liten lekstuga, snurrkaruseller, balansgång), beachvolleyplan och basketplan med ett basketmål. Lekplatsen upplevs som relativt nyanlagd och upplevs ha en relativt god skötsel. Strax sydväst om den södra lekplatsen finns det även en välskött gräsyta/fotbollsplan med två fotbollsmål med ett skyddande staket bakom det västra målet.

Fig 8. Den södra lekplatsen i Odensbacken är mycket stor och tillsynes relativt nyanlagd.

Fig 9. Längs med kanalen finns denna gröna oas som är ett av de få ställena där vattendraget syns.

Grönområdena längs Kvismare kanal
Det finns flera grönområden längs med Kvismare kanal, både norr och söder om kanalen. De norra grönområdena består till väster om idrottsplatsen av gårdsmark tillhörande ÖBOs flervåningshus som möter igenväxt naturmark mot kanalen. Söder om idrottsplatsen finns Djurklouparken, en mindre park med lövträd som t.ex. almar där det även finns en minnessten rest över Nils Gabriel Djurklou som var med och sänkte Hjälmarens.

Genom de grönområden som ligger söder om Kvismare kanal och norr om det större industriområdet i Odensbacken går ett gångstråk – om än fragmenterat och i bristande kvalitet på visa ställen. Längs med stråket finns det flera sittplatser som även de till stor del är mycket slitna. Men öster om det mindre vattendraget som går söderut från kanalen finns det däremot ett gångstråk av bättre kvalitet som går hela vägen till Hjälmarens – en promenad på närmare 4 km. Generellt har alla dessa grönområden en skymd sikt mot kanalen på grund av högväxande vegetation så som sly och buskar. Undantaget är ett mindre grönområde söder om kanalen och öster om gång- och cykelbanan där det finns en brygga och sittplatser med fina utblickar över vattendraget. Platsen upplevs som en liten grön oas i orten.

Frisbygolfområdet och de södra stråken
I den södra delen av Odensbacken, öster om ortens skola och skolgård, finns det ytterligare ett större grönområde som består av en stor fotbollsplan i grus, ett större område (ca 1.5 ha) av högtklippt gräs och en mängd utspridda lövträd. Här finns det även

en frisbygolfbana med frisbymål utspridda över hela ytan. Genom grönområdet, direkt söder om skolan i Odensbacken, går en gång- och cykelbana genom området i en öst-västlig riktning. Från detta stråks östra ände går ytterligare en gång- och cykelbana längs med ett vattendrag, beläget i åkermarken, som leder fram till Kvismare kanal.

Fig 10. Foto på frisbygolfområdet och den gång- och cykelbanan som går igenom det.

Andra grönytor

Utöver dessa grönområden finns det en större grönsyta med högvuxet gräs nordväst om den norra parken och mellan bebyggelsen och väg 270. Ytan används till synes av de boende närmast den som en förlängd trädgård alt. som en slags gårdsmark. Därutöver finns det i ortens nordöstra hörn ett större skogsområde på ca 7.5 ha. Skogen upplevs som en produktionsskog med ett ungt och tätt bestånd (närmast sly) av lövskog/blandskog med en särskilt stor andel björkar. Det finns några upptrampade stigar i skogen men området känns generellt rätt otillgänglig och ogenomtränglig på grund av de tätväxande träden och området är separerad från de närliggande bostäderna av högt gräs. Slutligen finns det även en del restytor längs med de stora vägarna och industrierna i orten.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Odensbacken finns det idag flera grönområden och stråk som bör ses som gröna värdekärnor och även ett område och ett stråk som med fördel skulle kunna utvecklas. Det finns även anledning nog att ge ett förslag att nyetablera ett grönt stråk i orten.

Det finns fyra lekplatser i Odensbacken och därmed går det ca 60 barn/lekplats. Det är

dock värt att notera att tre av lekplatserna är relativt små och att denna siffra därför inte fullt ut är rättvis (jämfört med t.ex. Stora Mellösa där bäge av ortens lekplatser är stora). Det är också värt att notera att tack vare den mycket goda utspridningen av lekplatserna når alla boende en lekplats utan att behöva passera någon större barriär och att de flesta boende bor inom 300 meter från lekplatserna. Det är främst de boende i den allra sydligaste delen av orten som har längre än så till sin närmaste lekplats men till största del har alla boende max 500 meter till en lekplats i Odensbacken. Kvaliteten av lekplatserna är generellt god men skötsel upplevs som något eftersatt och allra särskilt i den norra lekplatsen där det vid platsbesöket växte mycket gräs i sandytorna. Det är därför denna studies förslag att skötsel på lekplatserna i Odensbacken ses över.

Rent innehållsmässigt håller dock lekplatserna en god standard och tycks ha utrustning för en bred åldersgrupp samt en stor variation av sociotopvärden i anslutning till platserna med stora grönsytor, bollspelsytor så som basketplaner och fotbollsplaner, en beachvolleyplan, skogsmark samt kullar för backåkning i den norra parken. Även det kuperade skogsområdet och ängsmarken fungerar troligen som en pulkabacke på vintern vilket medför att de flesta boende i Odensbacken når en pulkabacke inom 500 meter och endast de i den södra delen av orten har ca 800 meter till en pulkabacke. Lekplatserna med de omkringliggande grönsytorna/bollspelsytorna bör för sitt sociotopvärde ses som gröna värdekärnor i orten.

Ett annat grönområde som bör ses som en grön värdekärna är den norra parken. De stora grönsytorna, med sociala funktioner i lekplatsen, basketplanen och pulkabackarna gör att detta är en viktig granskapspark för det norra Odensbacken. Kopplingen till parken förstärks även med de två norra stråken som bör ses som viktiga gröna stråk för orten. Den i många fall direkt dåliga kvaliteten på asfalten i den norra parken sänker dock intrycket av parken och skulle med fördel kunna uppgrustas.

Gröna värdekärnor ↑

Skala 1:10 000

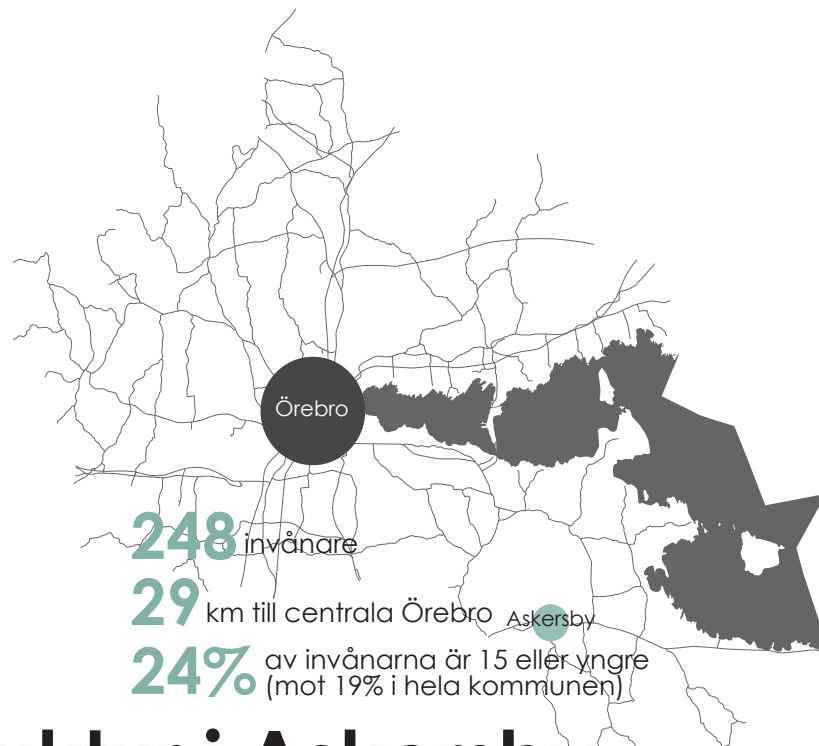
Därutöver har det i denna studie framstått att grönområdet bestående av ängsmark/gräsmark och det kuperade skogsområdet har ett stort värde för Odensbacken. Grönområdet har dels höga kulturhistoriska värden, fina naturvärden, en intressant topografi samt höga sociotopvärden i och med lekplatsen samt det faktum att platsen årligen används som en konstateljé för utställningar av skulpturer. Skogsområdet erbjuder även möjlighet till naturlek och naturupplevelser.

Längs med Kvismare kanal finns det två grönområden som även bör ses som gröna värdekärnor. Detta är den lilla gröna oasen söder om kanalen samt Djurklouparken. Båda dessa områden fungerar som gröna oaser och har stor vikt sociotopmässigt, särskilt för de boende i bostadshus i Odensbacken – där ett större antal bor i ÖBOs flervåningshus strax intill bägge av dessa områden. Idag är dock den norra sidan av kanalen otillgänglig då det finns en avsaknad av ett grönt stråk längs med vattendraget. En etablering av ett nytt stråk skulle kunna göra det lättare för de boende i ÖBOs flervåningshus att nå Djurklouparken och den lilla gröna oasen. Längs det gröna stråket skulle även vackra utblickar kunna skapas mot vattendraget som skulle kunna lyfta området och stärka dess koppling till kanalen.

Odensbacken har flera högkvalitativa promenadstråk, där det sammanhängande grönt stråket mot Hjälmaren är ett mycket viktigt grönt stråk för orten. De södra stråken möjliggör även för de boende i de södra delarna av orten att på ett bra sätt nå detta stråk och dessa stråk bör därför även ses som viktiga gröna stråk för Odensbacken. För att ytterligare förbättra Odensbacken promenadstråk är det denna studies förslag att det existerande stråket mellan den lilla gröna oasen och grönt stråket mot Hjälmaren utvecklas och förbättras. Detta genom att förbättra själva stråket, förnya eller rusta upp sittplatserna samt röja bort sly och buskar så att utblickar mot vattendraget kan skapas. Om detta sker skulle Odensbacken få ett mycket heltäckande och kvalitativt promenadstråksystem där dess boende har möjlighet att promenera längre sträckor genom en varierande natur.

Slutligen finns det även anledning nog att hävda att frisbygrönområdet med fördel skulle kunna utvecklas. Området upplevs idag ha en viss avsaknad av funktion och innehåll samt upplevs något eftersatt i skötseln. En utveckling av området skulle kunna höja platsen värde och skulle kunna ske genom att platsen kompletteras med blomsterprakt genom t.ex. blommande träd och/eller genom att platsen kompletteras med spontanidrott.

Grönstruktur i Askersby

En inventering och analys av grönstrukturen i Askersby

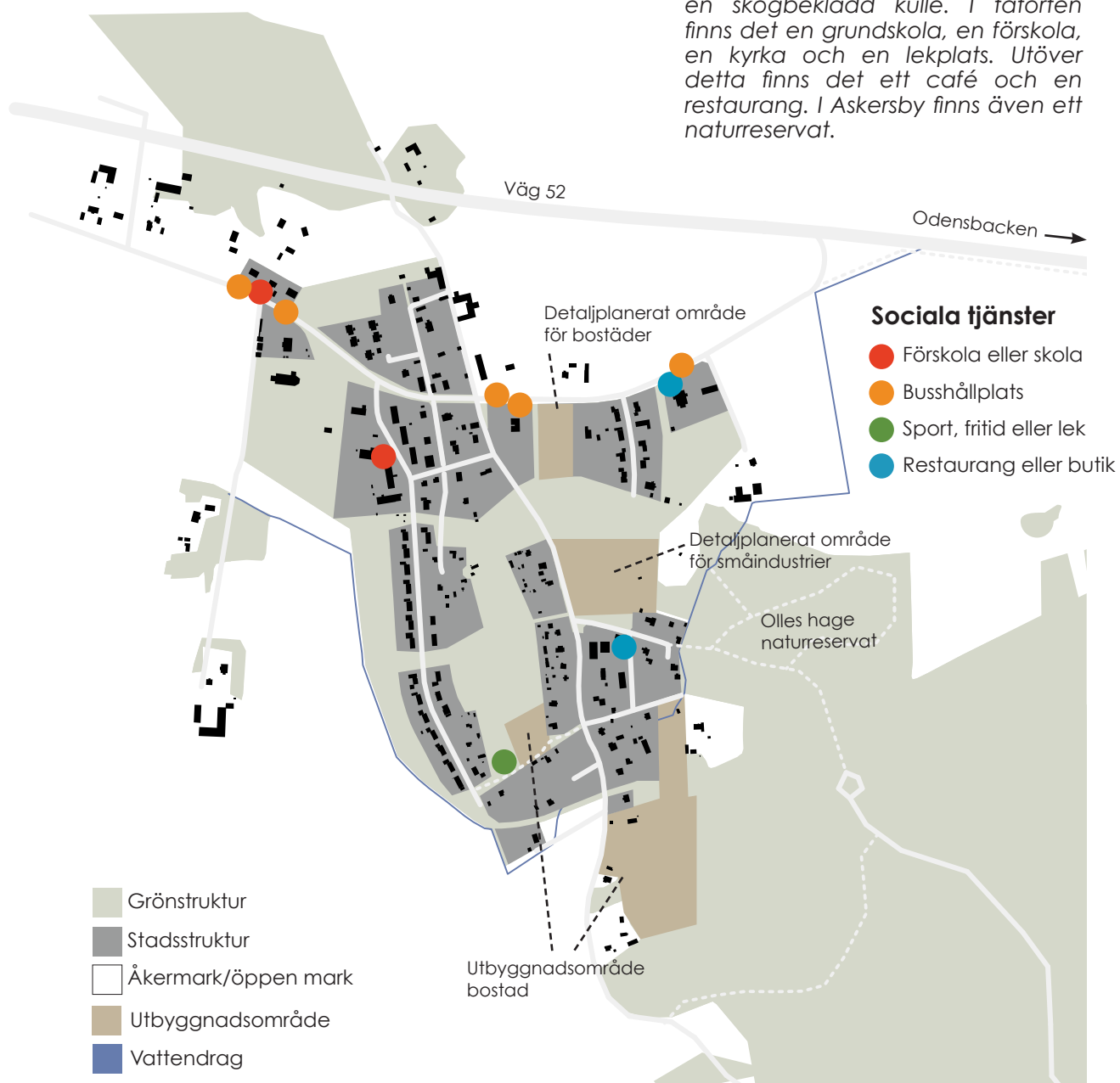
Askersby är en tätort med 248 invånare (2014) som ligger 29 km sydöst från Örebro och 3 km väster om Odensbacken. Orten sjunk i invånartal mellan 2005 till 2010 men har sedan dess ökat något de senaste fyra åren men än har inte 2005 års nivå uppnåtts. Mellan 2005 och 2014 har Askersby minskat med 1 % eller tre personer. Demografiskt har Askersby fler barn som är 15 år och yngre år jämfört med Örebro kommun, 24 % (totalt 59 barn) jämfört med 19 %. Orten har dock en snarlik andel boende som är 65 år eller äldre, 19 procent att jämföra med kommunens 18 %. 85 % av de boende i Askersby bor i småhus.

Askersby är en liten tätort som omger en skogsbeklädd höjd. Det finns inga butiker i Askersby och centrumet kan därför sägas vara beläget vid ortens kyrka och ortens grundskola i den västra delen av tätorten. I anslutning till dessa byggnader är också ett tjugotal småhus placerade samt två

förskolor. Sydost om kyrkan ligger en skogskulle och runt denna är ytterligare 30-40 småhus placerade. I den östra delen av Askersby ligger naturreservatet Olles hage. Askersby ligger söder om den stora vägen 52 och ligger nära Odensbacken där det finns ett flertal butiker och andra sociala tjänster. Mellan orterna går det en separat gång- och cykelbana längs med väg 52.

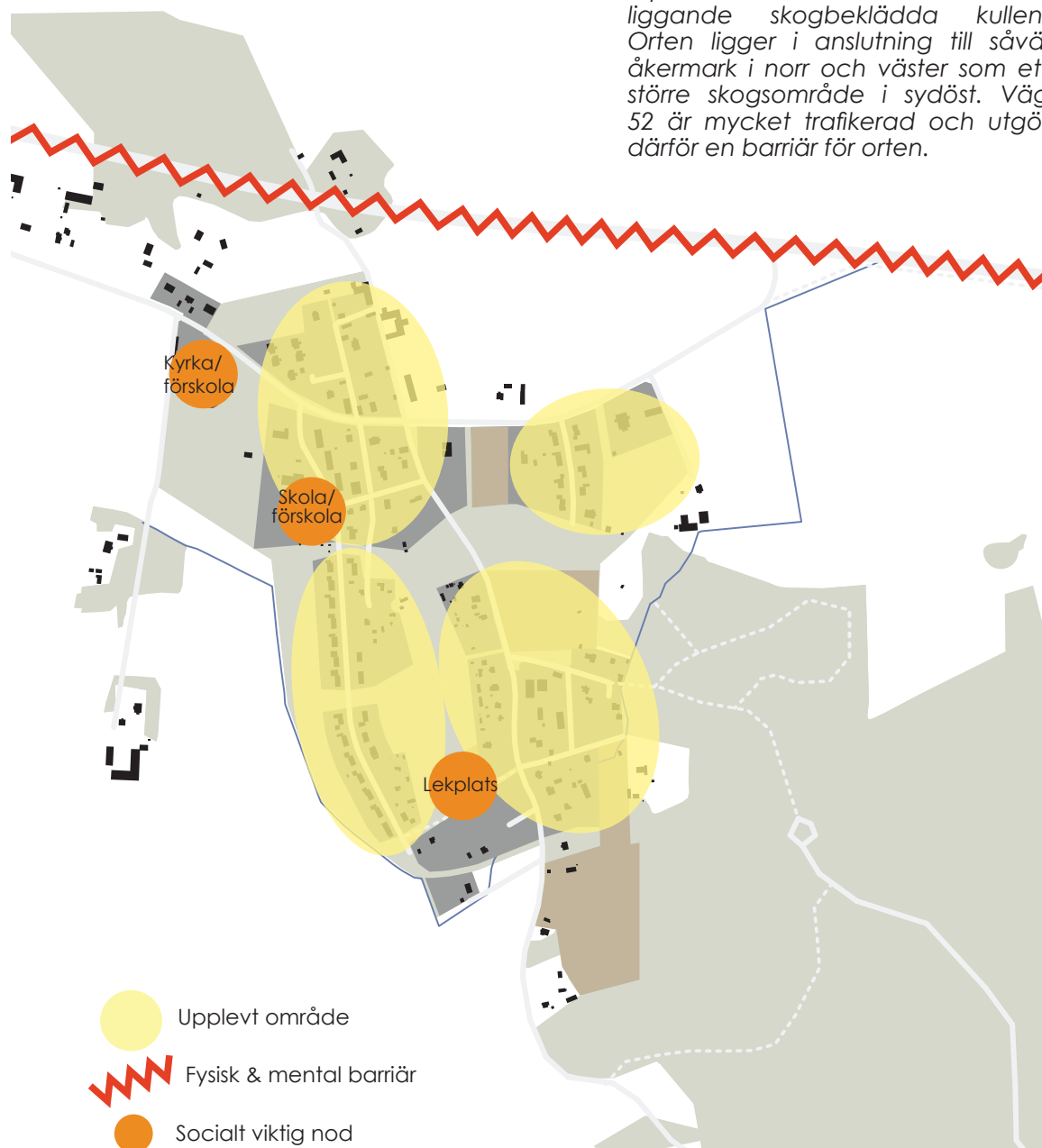
Askersby är en liten men samlad tätort där skogskullen är central i orten. I Örebro kommuns översiktsplan har ett mindre område av skogsområdet utsetts till utbyggnadsområde, ett område som idag ligger intill tätorten lekplats. Vidare har även ett område i Askersbys sydvästra del utsetts som utbyggnadsområde för bostäder. Därutöver är ett mindre område i ortens nordöstra del detaljplanerat för bostäder och ett område söder om detta är detaljplanerat för småindustrier.

Askersby en liten tätort samlad runt en skogbeklädd kulle. I tätorten finns det en grundskola, en förskola, en kyrka och en lekplats. Utöver detta finns det ett café och en restaurang. I Askersby finns även ett naturreservat.

Inventering ↑
Skala 1:10 000

Askersby består av flera små grupperingar av småhus som ligger utplacerade runt den centralt liggande skogsbeklädda kullen. Orten ligger i anslutning till såväl åkermark i norr och väster som ett större skogsområde i sydöst. Väg 52 är mycket trafikerad och utgör därför en barriär för orten.

- Upplevt område
- ⚡ Fysisk & mental barriär
- Socialt viktig nod

Analys ↑
Skala 1:10 000

Grönstrukturen i Askersby

Nedan beskrivs Askersbys plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Askersby i landskapet

Norr och öster om Askersby ligger det vidsträckta odlingslandskapet som omger både Stora Mellösa och Odensbacken medan stora ytor av skogsmark ligger söder om Askersby, men Askersby själv kan närmast sägas ligga i ett mellanting; ett mosaikartat odlingslandskap med en mosaik mellan öppet och slutet, mellan odlingsmark och skogsmark. Orten präglas av skogbeklädda höjder och åkerlandskap i sänkorna med bebyggelsen placerad runt en av de högsta topparna i området, med kyrkan på den andra toppen. De flesta av ortens fornminnen ligger i nära anslutning till väg 52.

Fig 11. Det centrala skogsområdet har goda kvaliteter som grönområde i Askersby.

Det centrala skogsområdet

Centralt i Askersby ligger ett kuperat skogsområde med fina kvaliteter som bostadsnära naturmark. Skogen har ett relativt väletablerad trädbestånd bestående till stor del av grannar men även lövträd som lönn och björk. I området finns även inslag av ädellövträd som ek. Undervegetationen i skogsområdet består till stor del av mossa och blåbärsris.

Lekplatsen och det lilla parkområdet

Intill det centrala skogsområdet ligger det en lekplats i Askersby. Lekplatsen är relativt liten (fyra gungor, fjädergungor, en sandlåda med bakkbord, linbana samt mindre klätterredskap) och är i ett mycket gott skick med lekredskap i nyskick. Skötseln på lekplatsen uppfattas som mycket god. Intill lekredskapen finns det välskötta gräsytor

Fig 12. Grillplatsen med sittyta vid Askersby lekplats. Gångs- och cykelstråket syns i bakgrunden.

och närmare gång- och cykelstråket finns en grill- och sittyta. Det finns även två bänkar längre in i området. I grönområdets nordvästra hörn står en väletablerad ek (ca 60 cm i diameter) som skänker mycket karaktär åt platsen.

Gångs- och cykelbanan

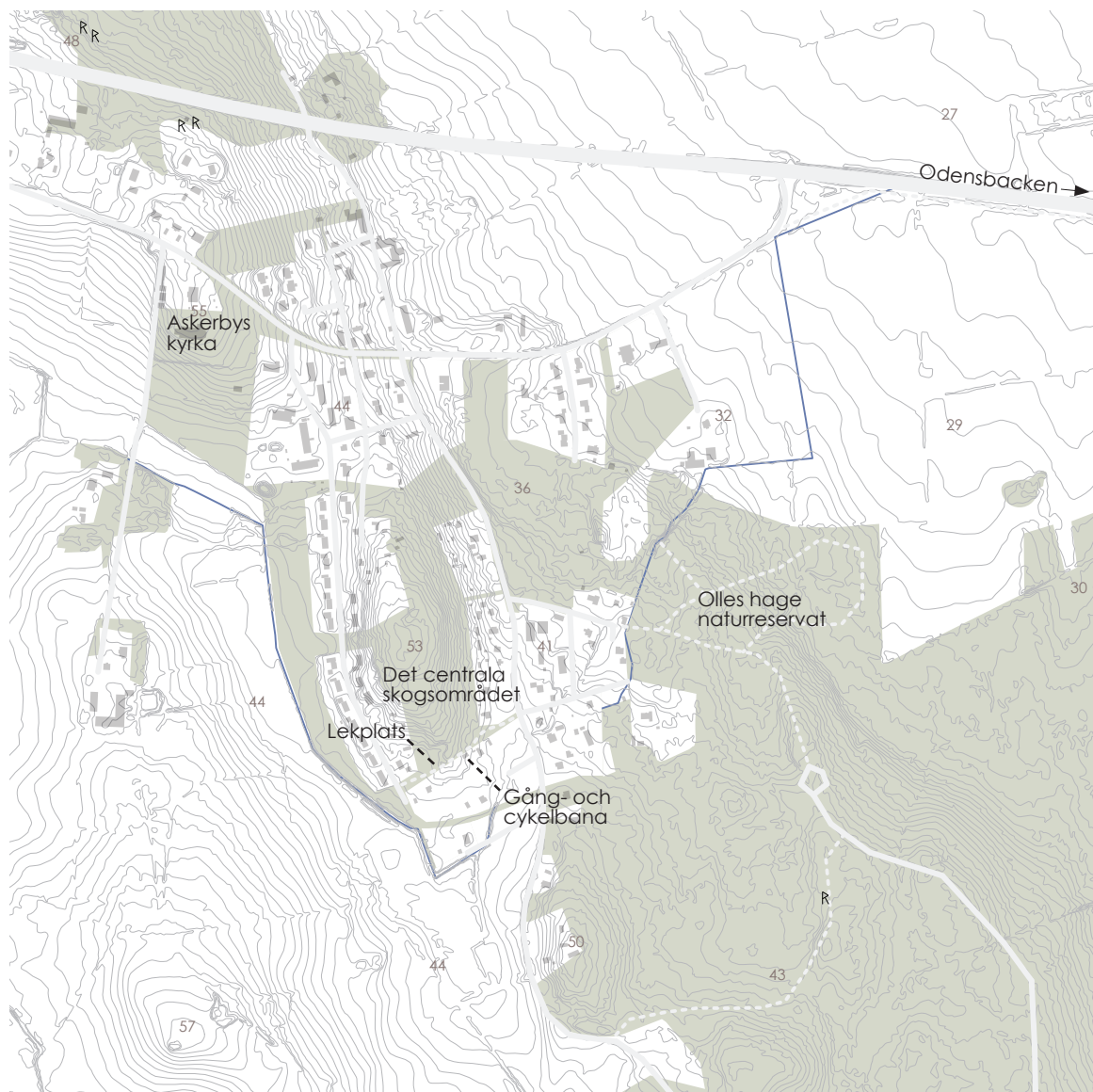
Söder om det centrala skogsområdet och lekplatsen i Askersby går en gång- och cykelbana som kopplar ihop ortens västra och östra bebyggelse. Stråket är elbelyst och längs det finns träd och buskar utmed hela vägen.

Olles hage naturreservat

Olles hages naturreservat är ett blandskogsområde som ligger i Askersbys sydöstra hörn. Grönområdet består av äldre slätter- och betesmark som lämnats för igenväxning och fri utveckling under mer än 50 år. Detta har gjort att skogen fått åldras på ett gynnsamt sätt för de arter som behöver gamla träd och död ved. Genom grönområdet går ett gångstråk som även är kopplat med ett södergående gångstråk som leder mot ett större skogsområde söder om orten. I Olles hage är särskilt träd som al, ask och alm dominerande.

Fig 13. Gångstråket som leder igenom Olles hages naturreservat i nordöstra Askersby.

Grönstrukturen i Askerby ↑

Skala 1:10 000

Övriga ytor

Utöver dessa grönområden finns det även små grönområden omkring Askersbys kyrka där det även finns ett flertal mycket fina och väletablerade lövträd. Det finns även ytor med högväxande gräs omkring bebyggelsen samt ett mindre skogsområde av sämre kvalitet (bestående av ett mycket tätt slybestånd) nordväst om naturreservatet.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Askersby finns det idag tre områden och flera stråk som bör ses som gröna värdekärnor och stråk för orten.

Lekplatsen i Askersby och det intilliggande parkområdet har för orten mycket höga sociotopvärden och bör därför ses som en grön värdekärna. I orten delar 59 barn på lekplatsen som de flesta boende når inom 500 meter men som alla boende når inom 800 meter. Lekplatsen är i ett gott skick och tycks ha en mycket god skötsel. För att förenkla för ortens invånare att ta sig till lekplatsen samt knyta ihop ortens delar är även gång- och cykelbanan viktig för orten och bör därför ses som ett viktigt grönt stråk.

Utöver detta är även det centrala skogsområdet i Askersby bevarandevärt. Detta framför allt då det är ett skogsparti som ligger mycket strategiskt i orten och som många av de boendena i Askersby har nära till. Det

är därför troligt att skogen används t.ex. vid lek och ett område där spontana möten kan ske när man t.ex. plockar svamp. Området lär även ha en viktig funktion som ett komplement till lekplatsen. Tack vare sina höjdskillnader lär området även kunna fungera som pulkabacke under vintern. En eventuell utveckling av området vore möjligen att etablera ett bättre stigsystem och/eller gallra ut området något från ungträd och buskar och göra det mer lättillgängligt för att underlätta lek och pulkaåkning m.m.

Därutöver bör naturreservatet ses som en viktig grön resurs för Askersby och som ett gott rekreativområde för orten. Stigsystemet i grönområdet är även det mycket viktigt för tillgängligheten av naturreservaten och då det leder längre ut i naturmark och erbjuder det därför även ett längre promenad- och löpspår för ortsborna.

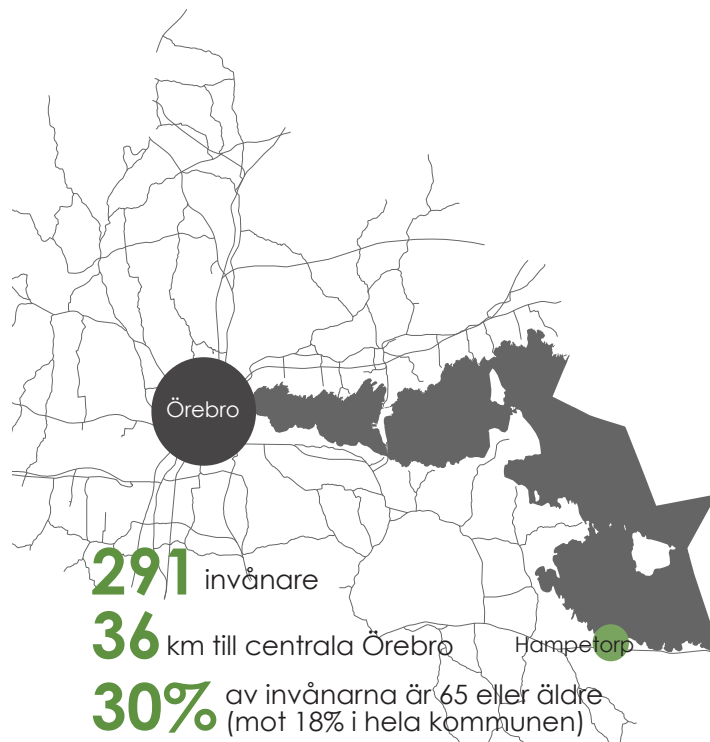
Av de sociotopvärden som studerats närmare i denna studie är det framförallt bollek/bollspel samt större öppna gräsytor som saknas i Askersby. Detta kan möjligen förmildras något av det faktum att sådana ytor finns tillgängliga på en 10 minuters cykelresa till Odensbacken. Om Askersby skulle få en större befolkningsökning är det dock viktigt att detta tas i beaktning och dessa sociotopvärden bör prioriteras i nyetablering av parkmark.

Gröna värdekärnor ↑
Skala 1:10 000

Grönstruktur i Hampetorp

En inventering och analys av grönstrukturen i Hampetorp

Hampetorp är en liten tätort med 291 invånare som ligger 36 km sydost om Örebro. Orten har haft en stadig befolkningsminskning de senaste nio åren och har under denna tid minskat med ca 6 % eller 19 personer. Demografiskt skiljer sig Hampetorp mycket från det kommunala snittet då orten har en stor andel boende som är 65 år eller äldre – 30 %, samt en mycket liten andel barn som är 15 år eller yngre - 9 % (totalt 26 barn). Detta kan jämföras med det kommunala snittet på 18 och 19 %.

Hampetorp är en liten ort som ligger alldeles intill Hjälmaran och som förutom sin kustremsa är helt omgiven av skogsmark. Från Hampetorp går en färja över till Vinön och kring ortens färjeläge finns det två större parkeringar. Området kring färjeläget upplevs som vältrafikerat och välbesökt. Vid färjeläget finns en liten kiosk. Utöver detta finns en restaurang vid Hampetorps camping samt en skola och förskola i ortens södra del. I Hampetorp bor 94 % i småhus.

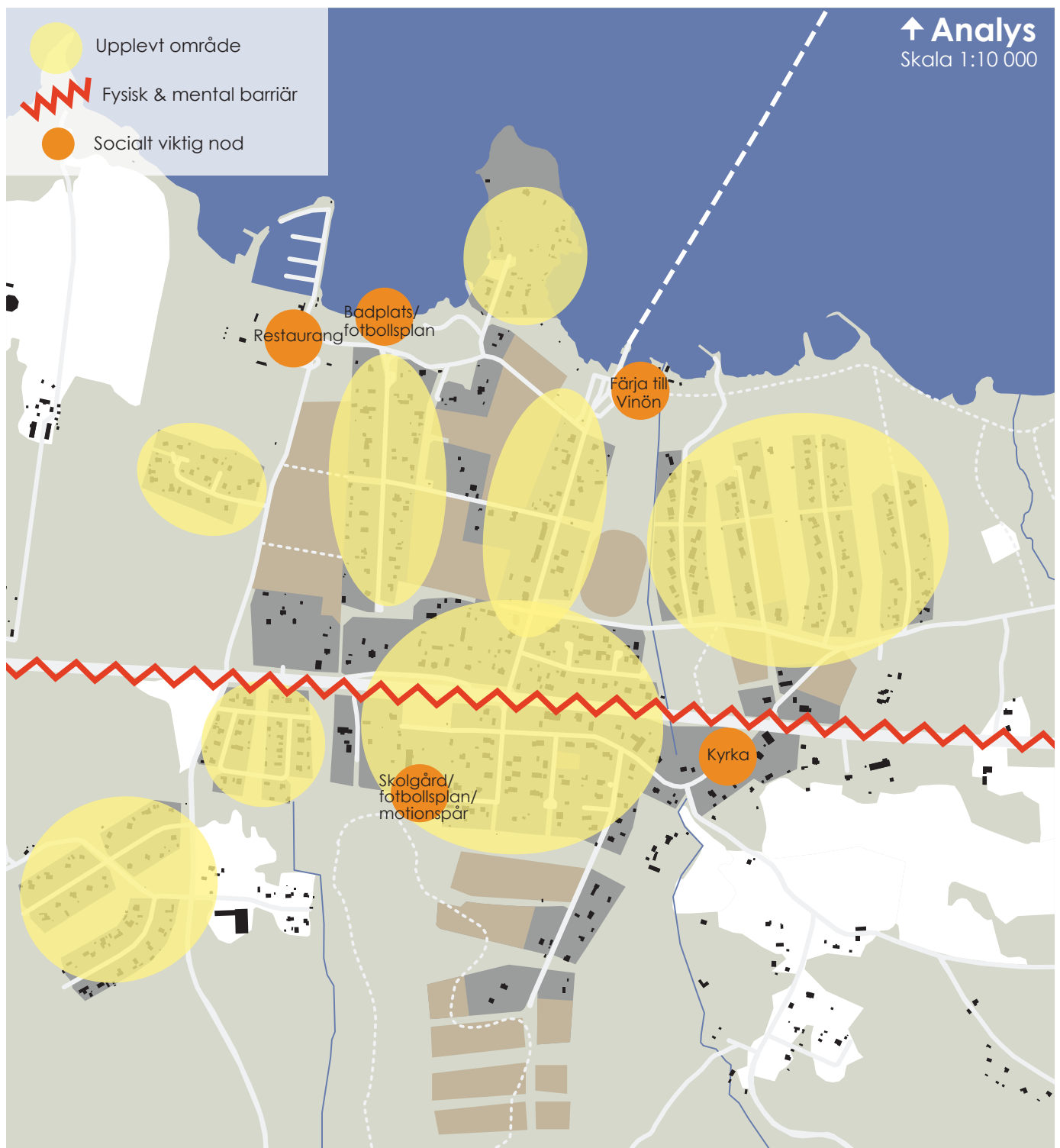
Hampetorp är en splittrat och osammanhängande ort som består av ett flertal utspridda koncentrationer av småhus. Den

vältrafikerade väg 52 utgör en stor barriär som delar orten i en nordlig och en sydlig del. Det är tydligt att det tidigare funnits mer av ett centrum i Hampetorp direkt söder om vägen och centralt i orten, men idag står tomma containrar där bland högvuxet gräs. Intill detta område ligger det dessutom ett antal hus som tycks vara övergivna. Till ytan är Hampetorp stort för sitt låga befolkningsantal och det finns många och stora ytor som är detaljplanerade för bostäder men som idag består av skogsmark. Om dessa ytor skulle bebyggas skulle orten bli mycket mer sammanhängande och öka drastiskt i invånarantal. Förutom de detaljplanerade områdena för bostäder finns det även flera ytor som är detaljplanerade som parkmark- där ortens naturreservat är ett sådant område. Därutöver har även kommunen föreslagit ett område för utbyggnad av bostäder samt ett område med blandad bebyggelse i ortens nordvästra del samt centralt norr om väg 52.

Den stora campingen i Hampetorps västra del samt färjan till Vinön får orten att upplevas som en sommarort som många endast passerar eller bor i under sommarmånaderna.

Hampetorp har sociala tjänster så som en grundskola och förskola med en närliggande fotbollsplan, en restaurang och badplats vid campingen samt en kiosk och återvinningscentral vid färjeläget. Orten har dock inget definierat centrum även om färjeläget till viss kan fungera som ett. I Hampetorp finns även ett mycket kvalitativt naturreservat med en varierande natur.

Hampetorp är en uppdelad tätort som upplevs främst som en sommarort. Tätorten saknar ett tydligt centrum även om färjeläget och områdena kring den stora campingen känns socialt viktiga. Utöver detta torde även skolan med dess skolgård och fotbollsplan samt kyrkan i Hampetorp vara viktiga sociala noder.

Grönstrukturen i Hampetorp

Nedan beskrivs Hampetorps plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Hampetorp i landskapet

Hampetorp ligger i ett mosaikartat skogslandskap alldeles intill Hjälmaren. I orten finns stora höjdskillnader, då det i ortens södra delar finns höjder på över 50 m.ö.h. och höjden vid Hjälmarens strand ligger omkring 23 m.ö.h. Bebyggelsen i Hampetorp ligger som kilar in mellan olika skogsområden där den största delen av öppen mark ligger i ortens norra del i naturreservatet och intill detta.

Fig 14. En av sittplatserna med tak vid färjeläget i Hampetorp som ligger intill Derbol naturreservat.

Färjeläget

Färjeläget i Hampetorp ligger centralt i ortens norra del och består av två större parkeringar, ett toalettus, en kiosk och ett grönområde. Grönområdet består främst av gräsytor och två bänk- och bordsytor under tak med buskage runt omkring. Området är i ett relativt gott skick om än något innehållslöst. Från färjeläget börjar stigsystemet in i ortens naturreservat och här finns en informationsskylt om reservatet. Skylten är dock svår att se och entrén in till naturreservatet är otydlig.

Derbol naturreservat

Derbol naturreservat är ett mycket kvalitativt grönområde med stora ytor av välskötta ängsmark och lummiga lövskogar. I grönområdet finns flera äldre, fina och vidkroniga ekar. I naturreservatets östra delar övergår ängsmarken till högkvalitativ skogsmark som tidigare varit betande hagmarker. Det finns ett välutvecklat och bra underhållet stigsystem i området med både sittplatser, en mindre båthamn och en min-

Fig 15. I Derbol naturreservat finns många väletablerade och karaktärsfulla ekar.

dre strand längs med. Stigsystemet kopplar samman naturreservatet med färjeläget såväl som det nordvästra bostadsområdet. I Derbol naturreservat finns spår från ett äldre kulturlandskap bl.a. genom flera odlingsrösen.

Det stora skogsområdet

I Hampetorps södra del finns det ett större skogsområde. Det består inte av ett lika unikt landskap som naturreservatet men har likväl goda kvaliteter så som ett väletablerat trädbestånd bestående av bl. a. gran och björk. I området finns det ett motionsspår och välutvecklat stigsystem och i anslutning till skogsområdet ligger en förskola, skola samt en fotbollsplan. Det finns många stenmurar i skogen som påminner om platsens kulturhistoriska betydelse.

Det mindre skogsområdet

I Hampetorps nordöstra del, söder om naturreservatet finns ytterligare ett skogsområde. Området som är en blandskog är relativt tätt med mycket sly och busksnår. Igenom området går det en stig, det är möjligt att denna stig används för att nå väg 52 och den närliggande busshållplatsen. Området är detaljplanerat som parkmark.

Fig 16. I det stora skogsområdet i södra Hampetorp finns ett motionsspår.

↑ Grönstrukturen i Hampetorp
Skala 1:10 000

Fig 17. Den stora och välbesökta badplatsen intill Hampetorps camping i ortens nordvästra del.

Det västra skogsområdet

I ortens västra del finns ytterligare ett relativt stort och ungt blandskogsområde där det finns flera stigar från de villor som ligger öster om området. Området upplevs inte ha några särskilda eller höga kvaliteter. Detta område har utsetts från som ett utvecklingsområde för bostäder.

Den stora gräsytan

Strax sydost om färjeläget i Hampetorp finns en större gräsyta som idag som mest tycks användas av de närliggande villorna som en förlängd trädgård. Den södra delen av detta har utsetts från som ett utvecklingsområde för bostäder. Området är detaljplanerat som parkmark.

Hampetorps camping

I den nordvästra delen av Hampetorp finns det en stor camping med stor parkering och ytor att campa på. Där finns även en stor båthamn och en stor och välskött badstrand med intilliggande fotbollsplan samt stora välskötta gräsytor.

Övriga ytor

Utöver dessa områden finns det ett stort antal skogsområden och gräsytor insprängt mellan bostadshusen.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Hampetorp finns det idag tre grönområden och flera stråk som bör ses som gröna värdekärnor och stråk för orten. Därutöver finns det även ett område som med fördel skulle kunna utvecklas.

I denna studie föreslås att tre områden ses som gröna värdekärnor för Hampetorp: dess naturreservat, det stora skogsområdet samt badplatsen med den intilliggande fotbollsplanen och stora gräsytor. Derbol naturreservat erbjuder de boende i Hampetorp samt de som besöker orten ett varierande och upplevelsefullt rekreativområde. Promenadstråken genom området tillgängliggör det och är därför helt essentiella för naturreservatet och orten och bör därför ses som viktiga gröna stråk.

Därutöver har det större skogsområdet goda sociala kvaliteter i och med sitt motionsspår samt den intilliggande fotbollsplanen. Skogsområdets närhet till ortens förskola och grundskola erbjuder även en möjlighet att ha pedagogisk verksamhet i skogen. Därutöver är området även viktigt som en plats för att ha naturlek åt förskolebarnen. Motionsspåret bör i sig själv ses som ett viktigt grönt stråk för Hampetorp.

Slutligen bör även badplatsen i Hampetorp med sina intilliggande gräsytor och fotbollsplan ses som en viktig social plats i orten. Där finns flera viktiga sociotopvärden och är en plats där ortens befolkning kan mötas.

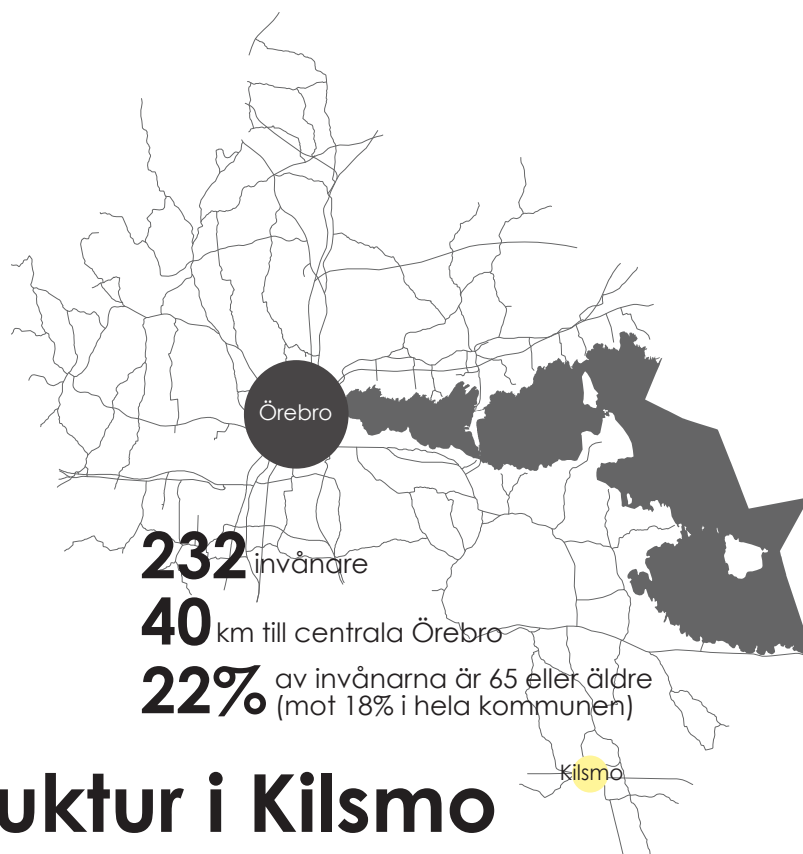
Av de sociotopvärden som saknas i Hampetorp är det en lekplats som står ut allra mest. Även om orten har en förskola och skola med tillhörande skolgård uppfattas dessa som stängda för användning efter skoltid. Underlaget för en lekplats är dock inte stort, med ortens 26 barn, men det är likväl en stor brist i orten. Därför föreslår denna studie att grönområdet vid ortens färjeläge utvecklas och får ett tillägg i form av en lekplats. Med detta läge kan även lekplatsen nyttjas av de besökande barnen. I utvecklandet av området kan även en förtydligad entré in till naturreservatet möjliggöras. För att vidare komplettera orten med viktiga sociotopvärden bör även tillägg så som en pulkabacke, bollek samt spontanidrott finnas med som alternativa tillägg i utvecklandet av grönområdet.

↑ **Gröna värdekärnor**
Skala 1:10 000

Grönstruktur i Kilsmo

En inventering och analys av grönstrukturen i Kilsmo

Kilsmo är en liten tätort med 232 invånare som ligger 40 km sydöst om Örebro. Orten har haft en jämn befolkningsminskning de senaste 10 åren och har sedan 2005 minskat med 8 % eller 19 personer. Demografiskt har Kilsmo en högre andel boende som är 65 år eller äldre jämfört med Örebro kommun, 22% mot kommunens 18 %. Däremot har orten en lika stor andel barn som är 15 år eller yngre, 19 % (motsvarande 45 barn).

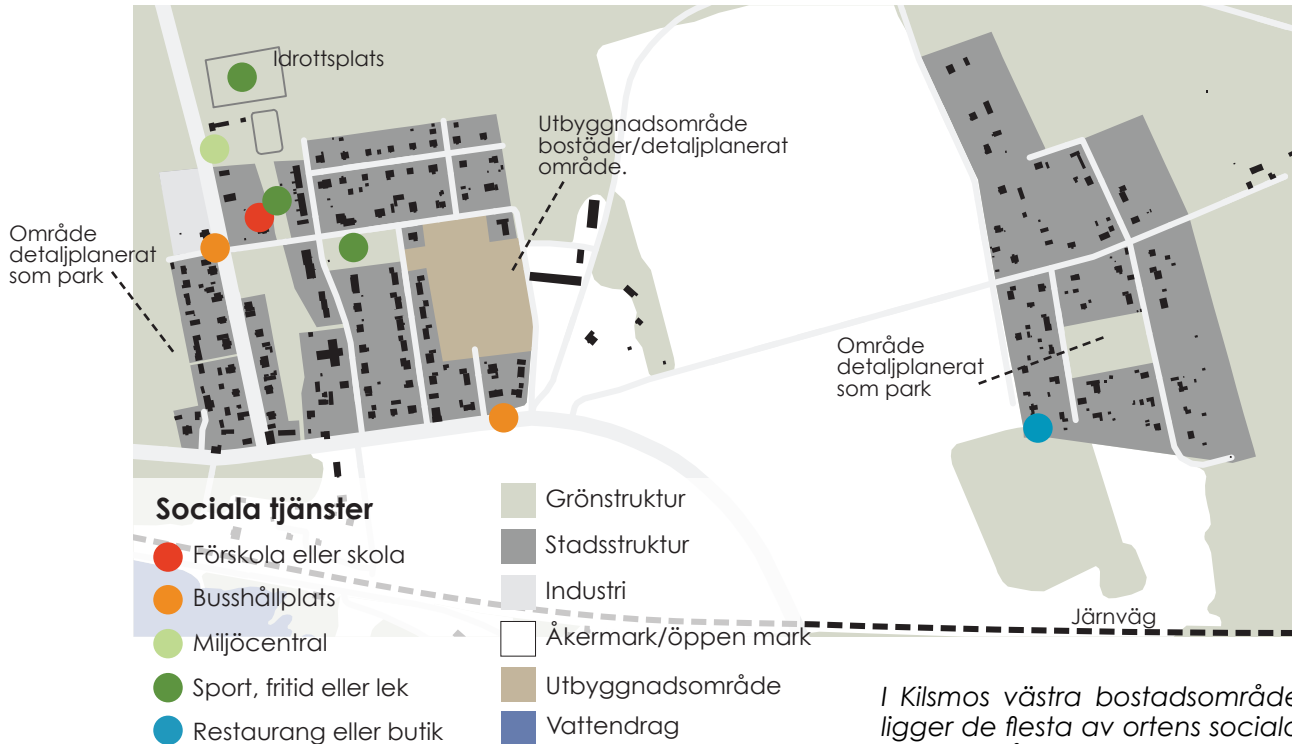
Kilsmo är en ort som är uppdelad i två områden, ett västra och ett östra bostadsområde. 79 % av de boende i orten bor i småhus, där de som bor i bostadshus bor i den västra delen av Kilsmo. Mellan bostadsområdena ligger åkermark samt en bondgård. De sociala tjänsterna i tätorten är alla förutom en mindre butik belägna i

den västra delen av orten. Dessa består av en förskola med intilliggande lekplats samt ytterligare en lekplats strax sydöst om förskolan, en idrottsplats samt en återvinningsstation. De busshållplatser som finns i Kilsmo ligger även dessa i ortens västra del.

I Örebro kommun har ett område i den västra delen av Kilsmo valts som utbyggnadsområde för bostäder. I den norra delen av detta område finns det även två tomter som redan är detaljplanerade för bostäder och som är till salu. Ett område i det nordvästra Kilsmo, söder om förskolan finns ett område som är detaljplanlagt sedan 1948 som ett område för allmänt ändamål. Det finns därutöver två skogsområden, ett i ortens nordvästra del och ett i dess sydöstra del, som är planlagda som parkmark.

↑ Inventering

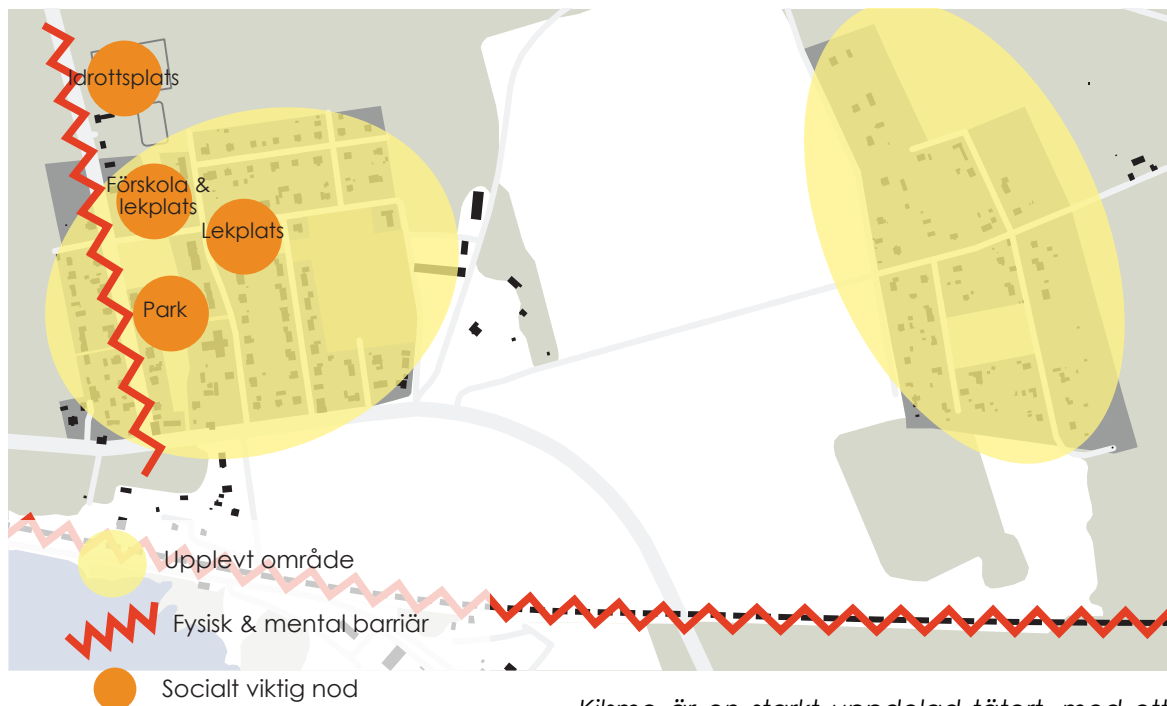
Skala 1:10 000

I Kilsmos västra bostadsområde ligger de flesta av ortens sociala tjänster, så som ortens förskola, lekplatser och idrottsplats.

↑ Analys

Skala 1:10 000

Kilsmo är en starkt uppdelad tätort, med ett västra och ett östra bostadsområde. Det västra bostadsområdet är också uppdelat av den större väg som går genom orten.

Grönstrukturen i Kilsmo

Nedan beskrivs Kilsmos plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Kilsmo i landskapet

Kilsmo ligger i ett mosaikartat skogslandskap med stora ytor skogsmark omkring orten. Söder om Kilsmo går järnvägen och ytterligare söderut ligger sjön Sottern. Järnvägen utgör dock en stor barriär för att komma åt sjön för Kilsmos invånare.

Parken

I Kilsmos västra del ligger det ett mindre parkområde som upplevs som en grön oas. I parken finns det relativt stora välskötta gräsytor med ett par bänkar utplacerade samt ett antal större karaktärsfulla och väletablerade björkar. I grönområdets norra del finns det en höjd med berg-i-dagen som har mer naturmarkskaraktär. Området känns tämligen välskött.

Fig 18. Parken i Kilsmo med flera utplacerade bänkar i gräsytan samt ett antal större björkar.

Gräsytan

Norr om parkområdet finns det en större yta av högväxande gräs där en gång blivit kortklippt närmast bostadshuset öster om området. Området är detaljplanelagt (sedan 1948) för allmänt ändamål som enligt äldre lagstiftning innebär att området får användas för all verksamhet med ett offentligt organ som huvudman. För att bygglov ska kunna ges krävs det dock att markens ändamål är närmare angiven i detaljplanen.

Slätterängen

Det finns även en stor obebyggd yta i den östra delen av Kilsmos västra bostadsdel. Området tycks användas idag som slättermark och det är detta område som utsetts av kommunen som utbyggnadsområde och

Fig 19. Ytan med höväxande gräs som ligger norr om parken i Kilsmos västra del.

där två tomter redan är detaljplanerade och är till salu.

Lekplatserna

Det finns två lekplatser i Kilsmo, en vid ortens förskola och en strax sydöst om förskolan. Den större lekplatsen av de bägge, den vid förskolan, har flera lekredskap däribland ett antal större klätterredskap. Intill lekplatsen ligger en yta för bollspel med fotbollsmål och basketmål. Den andra lekplatsen består av två större klätterredskap samt fyra gungor och en mindre sandlåda. Intill denna lekplats finns det även en relativt stor yta med välskött gräs samt en kuperad yta med naturmark. Lekplatserna håller en hög standard och upplevs som välskötta. Det är endast bollspelytan vid förskolelekplatsen som upplevs som något eftersatt när det kommer till skötsel.

Övriga ytor

Utöver dess områden finns det även stora områden av skogsmark omkring orten som inte studerats närmare. Det finns även ett mindre blandskogsområde i den östra delen av Kilsmo som är detaljplanerad som parkmark.

Fig 20. Den stora lekplatsen vid Kilsmo förskola. I bakgrunden syns ortens idrottsplats.

↑ Grönstrukturen i Kilsmo

Skala 1:10 000

↑ Gröna värdekärnor

Skala 1:10 000

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Kilsmo finns det idag tre områden som bör ses som gröna värdekärnor, ett område som med fördel skulle kunna utvecklas samt ett område som bör nyetableras till en grön värdekärna för orten.

De tre gröna värdekärnor som finns i Kilsmo idag är dels ortens två lekplatser samt parkområdet i ortens västra del. Lekplatserna som är förhållandevis små har likväl ett relativt brett innehåll och håller en god standard. Deras värde förstärks ytterligare då det intill bägge av lekplatserna finns ytterligare ytor av högt sociotopvärde, bollspelytor i vid lekplatsen vid förskolan och naturlek samt en större gräsyta vid den andra lekplatsen. Lekplatserna i Kilsmo gör att det går ca 23 barn/lekplats. De boende i den västra delen når alla lekplatserna inom ca 300 meter men för de boende i den östra delen av Kilsmo har ca 1 km till lekplatserna. Det bör observeras att lekplatsen vid Kilsmos förskola tillhör förskolan och är därför inte parkmark. Lekplatsen uppfattas dock tillgänglig, öppen och välkommande.

Därutöver bör den lilla parken i det västra Kilsmo ses som en grön värdekärna då den uppfattas som en liten grön oas i orten och som en viktigt social mötesplats. Behovet av en grön oas är särskilt stort för de som bor i bostadshus i Kilsmo.

I denna studie ges två förslag för att utveckla ortens grönstruktur. Detta består dels av

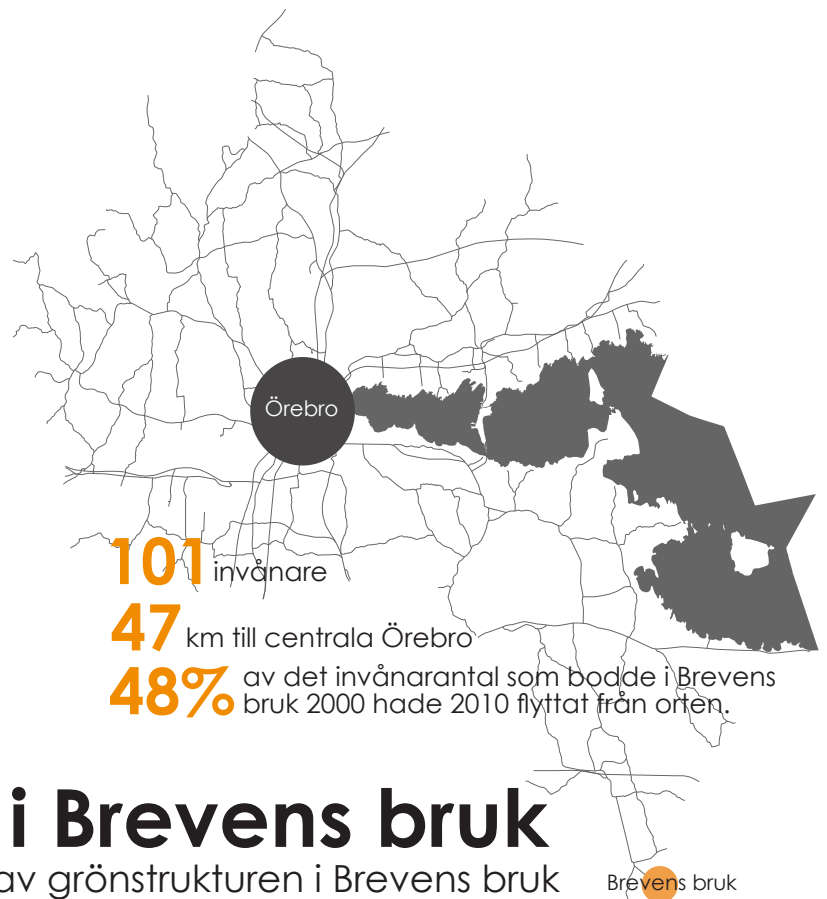
den gräsyta som ligger i anslutningen till parkområdet i Kilsmo som anses ha stor utvecklingspotential. Området ligger i ett strategiskt viktigt läge i orten, intill parkområdet samt förskolelekplatsen. Om området utvecklas skulle ett större och sammanhängande grönområde skapas vilket skulle vara bra om orten skulle växa- och särskilt om den västra delen av orten skulle växa. Området skulle t.ex. kunna utvecklas genom att få en högre skötselgrad och få ett tillägg av parkträd och/eller spontanidrott.

Därutöver har denna studie observerat att det östra bostadsområdet i Kilsmo står utan ett grönområde med höga sociotopvärden. Därför bör man fundera på att nyetablera ett parkområde i denna del av Kilsmo och i det område som är detaljplanerat för just detta ändamål.

Då Kilsmo är omringat av stora ytor naturmark anses det inte nödvändigt för ytterligare områden med naturupplevelser i orten än de som redan finns. Enligt kommunens kartor finns det även ett stigsystem i skogen närmast idrottsplatsen vilket troligtvis fungerar som ett promenadstråk för ortsborna. Det finns inte heller någon pulka-backe i orten men det upplevs inte finnas befolkningsunderlag nog för att hävda att detta är något som behöver nyetableras i orten. Skulle orten växa är det dock något man bör ha i åtanke, samt om en parkyta skulle nyetableras i orten.

Grönstruktur i Brevens bruk

En inventering och analys av grönstrukturen i Brevens bruk

Brevens bruk är en mycket liten ort med 101 invånare som ligger 47 km sydöst om Örebro. Orten har en lång historia med järnbruk och har idag en bevarad bruksmiljö med bl.a. en herrgård från 1700-talet.

Brevens bruk har sedan 1960-talet haft en drastisk befolkningsminskning och har gått ifrån att haft dryga 350 invånare till att idag bara ha drygt 100 invånare. Orten tappade på grund av denna befolkningsminskning sin benämning som tätort år 2000. Av den anledningen är det svårt att få fram exakta siffror på ortens demografi. För att ändå ha några siffror att jämföra med – och särskilt för att räkna på hur många barn det går per lekplats antas orten ha samma befolkningssammansättning som kommunen har. I Brevens bruk kan man

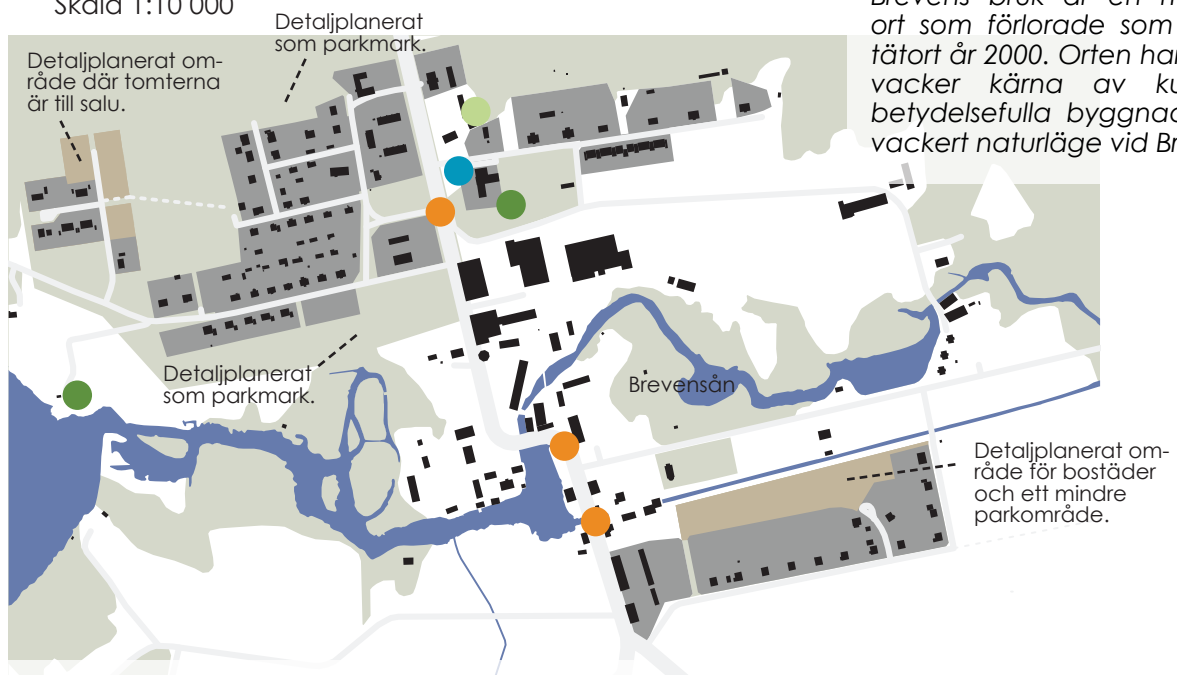
alltså anta att det bor omkring 19 barn som är 15 år eller yngre.

Brevens bruk är stark präglad av sin historia och har många vackra gamla byggnader och ligger mycket vacker till vid Brevensån. Orten upplevs locka besökare - särskilt under sommarmånaderna men upplevs inte idag som en tätort. Sverigeleden, den större cykelleden som går igenom hela Sverige passerar orten.

Det finns idag i Brevens bruk en restaurang, en lekplats, en badplats samt en återvinningscentral. Örebro kommun har inte utsett något område som utbyggnadsområde i Brevens bruk. Däremot finns det två områden i orten som redan är detaljplanerade för bostäder, där tomterna i det västra området är till salu.

↑ Inventering

Skala 1:10 000

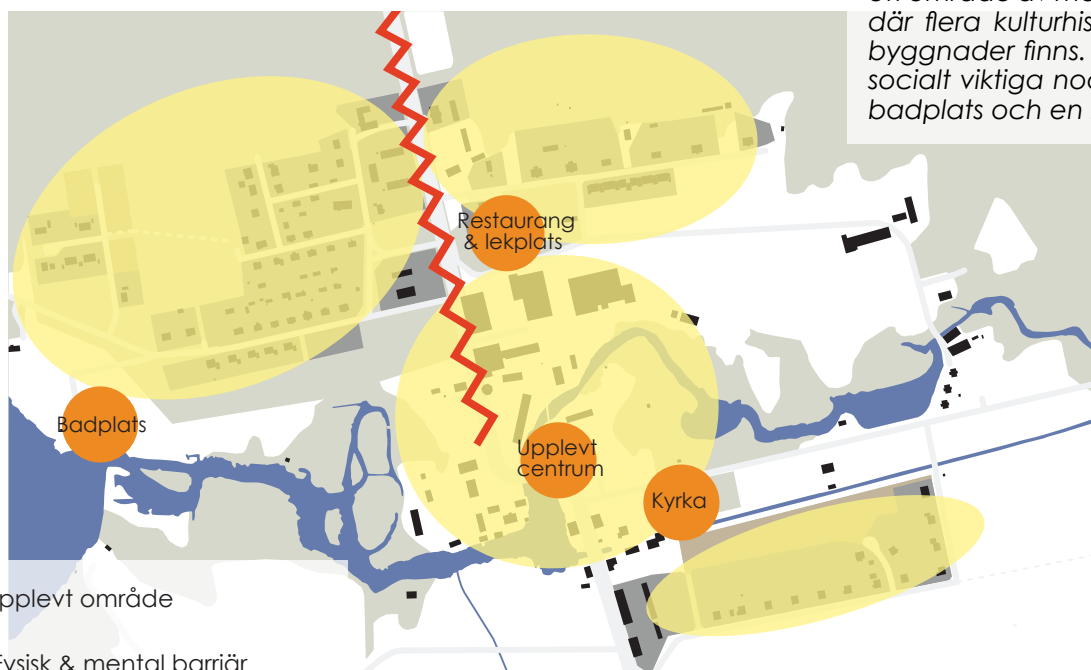

Brevens bruk är en mycket liten ort som förlorade sin status som tätort år 2000. Orten har en mycket vacker kärna av kulturhistoriskt betydelsefulla byggnader och ett vackert naturläge vid Brevensån.

 Grönstruktur	Sociala tjänster
 Stadsstruktur	 Busshållplats
 Åkermark/öppen mark	 Miljöcentral
 Vattendrag	 Sport, fritid eller lek
 Utbyggnadsområde	 Restaurang eller butik

↑ Analys

Skala 1:10 000

Brevens bruk är uppdelad i tre upplevda bostadsområden samt ett område av mer centrumkaraktär där flera kulturhistoriskt betydande byggnader finns. Det finns ett antal socialt viktiga noder i orten som en badplats och en lekplats.

 Upplevt område
 Fysisk & mental barriär
 Socialt viktig nod

Grönstrukturen i Brevens bruk

Nedan beskrivs Brevens bruks plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Brevens bruk i landskapet

Brevens bruk ligger i ett sjö- och myrrikt skogslandskap vid den östra mynningen till sjön Botaren som kopplar vidare till sjön Sottaren. Orten har vidsträckt områden av skogsmark omkring sig både söderut och norrut.

Badplatsen

I Brevens bruks västra del finns det en liten och välskött badplats. Vid badplatsen finns det ett omklädningsrum och en liten brygga. Det finns en flotte längre ut i sjön. Intill badplatsen ligger ett område med ängs- och hagmark av god kvalitet.

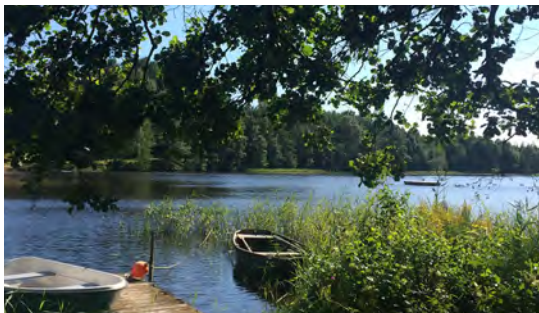

Fig 21. Badplatsen i Brevens bruk är mycket fin och har troligen stor betydelse för ortens invånare.

Skogsområdet

I Brevens bruks nordvästra del ligger ett skogsområde på ca 2.5 ha som en kil mellan bostadsområdena. Skogsområdet är en del av ett större skogsområde som sträcker ut sig nordväst om orten som är drygt 33 ha stort. Skogen är väletablerad och består främst av tallar men har även inslag av

Fig 22. Skogsområdet som ligger i Brevens bruks nordvästra hörn och den välanvända stigen.

Fig 23. Det grönblåa centrumet i Brevens bruk har värden utöver de kulturhistoriska.

lövskog så som björk. Det finns en till synes välanvänd stig genom skogen och det finns även enligt kommunens kartor ett längre stigsystem i det större skogsområdet.

Det grönblåa centrumet och alléerna Brevens bruk har ett karaktärsfullt centrum med flera byggnader av kulturhistoriskt värde. Detta område har dock även stora gröna- och blåa kvaliteter för orten och bildar ett intressant möte mellan grönskan och vattnet. I området finns flera välskötta gräsytor och karaktärsfulla lövträd. Längs med den södergående vägen samt den östergående vägen finns det väletablerade och karaktärsfulla trädalléer. Vid platsbesöket var en stor grupp av människor i området för att måla av det.

Gräsytan och lekplatsen

Intill ortens restaurang finns det en mindre lekplats. Lekplatsen som består av fyra gungor, ett klätterredskap samt fjädergungor är i gott skick och tycks skötas väl. Intill lekplatsen finns det en sittbänk samt mycket stora och välskötta gräsytor samt flera väletablerade parkträd.

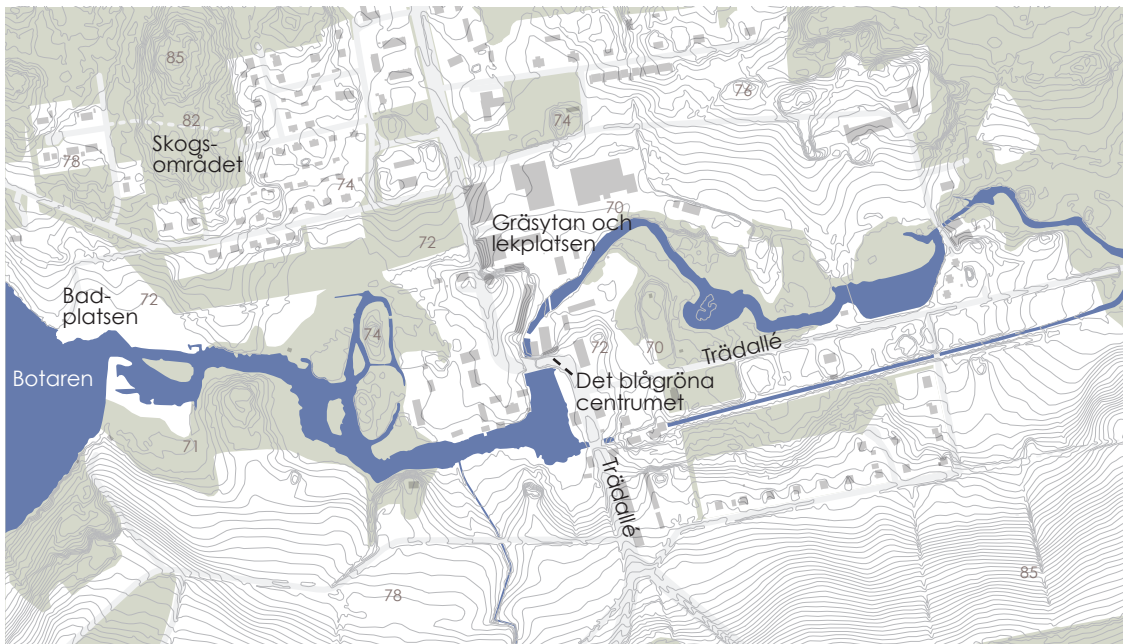
Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Brevens bruk finns det idag fyra områden och tre stråk som bör ses som gröna värdekärnor och gröna stråk för orten.

Lekplatsen och de intilliggande gräsytorerna bör ses som en grön värdekärna för Brevens bruk för dess sociotopvärde. Lekplatsen anses vara i ett gott skick om än liten och de flesta boende når den inom 500 meter. Man kan räkna att det går omkring 19 barn på lekplatsen.

↑ Grönstrukturen i Brevens bruk

Skala 1:10 000

↑ Gröna värdekärnor

Skala 1:10 000

Även skogsområdet bör ses som en grön värdekärna då området erbjuder ett kvalitativt bostadsnära grönområde som kan ge stora naturupplevelser. Området leder även vidare ut mot större grönområden vilket bör ses som en viktig funktion. Även stråket genom skogsområdet bör ses som ett viktigt grönt stråk för orten då det förbinder två av dess bostadsområden.

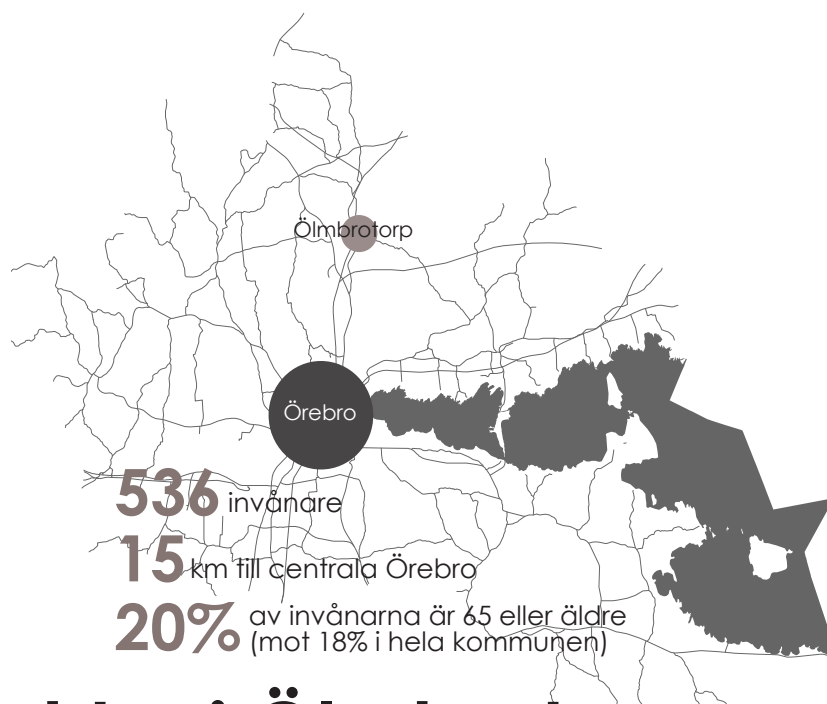
Vidare bör badplatsen även ses som en grön värdekärna då den har höga sociotopvärden och lär vara en viktig social mötesplats i orten under sommaren. Platsen kan även fungera som en knutpunkt vintertid om skridskoåkning sker på sjön.

Slutligen bör även det grönbå centrumet

med de två trädalléerna ses som betydelsefulla grönområden och stråk för Breven's bruk. Detta är områden som har stora kulturvärden och är därför redan skyddade men det är viktigt att även notera att detta område även har stora naturvärden samt ett högt sociotopvärde för orten och att de därför bör bevaras även i detta syfte.

I orten finns det ingen pulkabacke samt inga ytor för bollspel/lek eller spontanidrott. Det är dock denna studies bedömning att orten inte har ett tillräckligt befolkningsunderlag för att kunna motivera ett komplement eller utveckling av de existerande grönområdena. Om orten skulle växa och återfå sin status som tätort bör detta dock ses över och eventuellt åtgärdas.

Grönstruktur i Ölm Brotorp

En inventering och analys av grönstrukturen i Ölm Brotorp

Ölm Brotorp är en tätort med 536 invånare (2014) som ligger 6 km norr om Hovsta, 10 km norr om Lillån och 15 km norr om Örebro. Orten ligger endast 1 km utanför Örebro stads satta randzon. Orten har sedan 2005 haft en befolkningsminskning med ca 3 % eller 24 personer. Demografin av Ölm Brotorp är lik det kommunala snittet då orten har lika stor andel barn som är 15 år eller yngre – 19 % (vilket motsvarar 103 barn i Ölm Brotorp), samt endast en något högre andel personer som är 65 år eller äldre, 20 % mot kommunens 18 %. I Ölm Brotorp bor 93 % av befolkningen i småhus.

Ölm Brotorp är en mycket långsmal ort som ligger mellan väg 830 i öster och järnvägen i väster. Centralt i orten ligger Dyltavallen – en mycket stor idrottsplats med ett flertal sociala funktioner och rekreativ möjligheter. Därutöver finns det en grundskola, en förskola, ett seniorboende samt en återvinningscentral i Ölm Brotorp.

I Ölm Brotorp har två områden i ortens nordöstra del utsetts som utbyggnadsområde för bostäder. Mellan Ölm Brotorp och Kvinnersta är en ny cykelväg planerad.

Sociala tjänster

Grönstruktur	Förskola eller skola	Upplevt område
Stadsstruktur	Busshållplats	Fysisk & mental barriär
Öppen mark/ åkermark	Vård & stöd	Socialt viktig nod
Utbyggnadsområde	Miljöcentral	
Vattendrag	Sport, fritid eller lek	

↑ **Inventering**
Skala 1:10 000

↑ **Analys**
Skala 1:10 000

Ölmbrotorp är en långsmal ort som ligger mellan två stora barriärer – väg 830 och järnvägen. Orten upplevs som uppdelad av tre grupperingar av småhus – ett bostadsområde i norr, ett i söder samt ett bostadsområde beläget väster om järnvägen. I orten finns flera sociala tjänster där ortens skola, förskola samt seniorboende ligger intill varandra. Där finns även en stor skolgård med tillhörande fotbollsplan samt ett intilliggande grönområde av parkkaraktär. Förutom dessa sociala tjänster finns det ett stort antal rekreativmöjligheter och mötesplatser vid Ölmbrotorps idrottsplats – Dyttavallen. Därutöver finns det två användbara lekplatser.

Gönstrukturen i Ölmbrotorp

Nedan beskrivs Ölmbrotorps plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Ölmbrotorp i landskapet

Ölmbrotorp ligger i ett småkuperat och låglänt mosaikartat slättlandskap. Söder och norr om orten är landskapet främst dominerat av åkerlandskap medan landskapet till väster är mer mosaikartat med inslag av skogsmark i åkermarken. Strax öster om Ölmbrotorp ligger ett större sammanhängande område av skogsmark som sträcker sig hela vägen till Väringen.

Fig 24. Foto över idrottsplatsen i Ölmbrotorp där dess stora gräsytor och beachvolleybollplan syns.

Dyltavallen

Dyltavallen är en mycket stor idrottsplats beläget centralt i Ölmbrotorp. Idrottsplatsen sträcker sig över en ungefär 3.5 ha stor yta där det finns flera sociotoppar. Av denna anledning har denna idrottsplats studerats närmare – trots att området inte ägs av Örebro kommun. Vid Dyltavallen finns det flera mycket stora och välsköta gräsytor. Där finns en stor fotbollsplan med ett stort antal sittplatser runt omkring. Vid idrottsplatsen entré finns det även en mötesplats med fyra gungor, grillplats, vindskydd samt ett stort antal sittplatser. Strax intill ligger en asfalterad yta som kan användas för bollspel samt en yta för spontanidrott. Därutöver finns det även en beachvolleybollplan vid Dyltavallen med ett antal sittplatser runt omkring.

Skogsområdet och elljusspåret

Norr om Dyltavallen och mellan ortens norra bebyggelse och järnvägen ligger det ett större rätt kuperat blandskogsområde på ca 10 ha. Skogsområdet kopplar även vidare

Fig 25. Elljusspåret norr om Dyltavallen i Ölmbrotorp upplevs vara i ett mycket gott skick.

till ett större skogsområde norrut. Genom skogen går ett 2 km långt elljusspår som upplevs vara i mycket god kvalitet. Utmed spåret finns flera sittbänkar och en större grillplats. Själva skogen upplevs också vara i ett gott skick och har ett relativt väletablerat trädbestånd och har tydliga tecken på att området används vid lek.

Norra lekplatsen

I den norra delen av Ölmbrotorp ligger en större välskött lekplats beläget i en parkmiljö. Lekplatsen upplevs vara i god kvalitet och består av fyra gungor, en kompisgunga, ett stort klätterredskap, en gungbräda, ett volträcke, en lekstuga, en balansgång samt en stor sandlåda med bakbord. Intill lekplatsen finns en välskött gräsyta med en liten pulkabacke och ett antal äldre björkar. Vid grönområdet finns det även flera sitttor samt en papperskorg.

Södra lekplatsen

I den södra delen av Ölmbrotorp finns det ytterligare en lekplats. Även denna lekplats upplevs som relativt stor (fyra gungor, en kompisgunga, ett större klätterredskap, fjädergungor samt en sandlåda med bakbord) och upplevs också ha en relativt god kvalitet

Fig 26. Den norra lekplatsen i Ölmbrotorp är stor och upplevs ha en god kvalitet och skötsel.

Fig 27. Gungorna i den igenväxta lekplatsen som ligger strax intill ortens elljusspår.

och skötsel. Även intill denna lekplats finns det välskötta gräsytor samt flera sittbänkar och en soptunna.

Lekplatsen vid elljusspåret

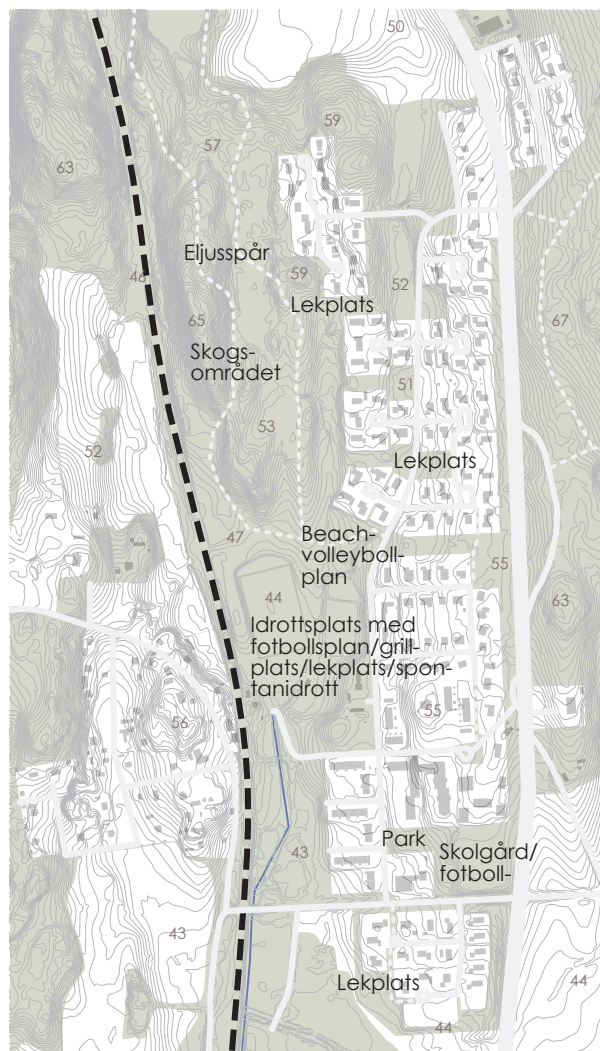
Det finns därutöver ytterligare en lekplats i Ölmbrotorp men denna lekplats är oerhört sliten och igenväxt. Lekplatsen ligger strax intill elljusspåret i ortens norra del och består av två gungor som står i en yta som tidigare bestått av sand men som nu är överväxt med mossa. Endast en liten ruta av sanden är synlig då någon grävt fram denna. Därutöver finns det en överväxt pulkakulle på platsen samt en yta som troligen en gång varit en sandlåda men som idag är helt oigenkännbar.

Parkmiljö vid seniorboende

Förutom dessa grönområden finns det även ett grönområde med fin parkmiljö intill ortens seniorboende. Parken består av ett böljande landskap med välskötta gräsytor samt karaktärsfulla och stora pilar. Intill parken ligger även skolan i orten samt dess skolgård där det finns en fotbollsplan, en basketplan, ett pingisbord samt en kompisgunga. Dessa delar upplevs mer vara en del av parken än som en separat skolgård.

Fig 28. Det böljande parkliknande grönområdet som ligger intill ortens seniorboende.

↑ Grönstrukturen i Ölmbrotorp

Skala 1:10 000

Andra grönytor

Utöver dessa områden finns det även en minigolfbana intill Dyltavallen. Det finns även gräsytor intill småhusen som upplevs som en förlängd trädgård alternativt en gemensamhetsyta.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Ölmbrotorp finns det idag fem områden samt ett grönt stråk som bör ses som gröna värdekärnor i orten. Därutöver finns det där ett område som med fördel skulle kunna utvecklas.

Ölmbrotorp är en tätort som har många sociotopvärden trots sin ringa storlek. Detta är till stor del tack vare Dyltavallen och det intilliggande skogsområdet samt ell-

jusspåret som bör ses som värdefulla gröna värdekärnor och stråk för Ölmbrotorp. Vid idrottsplatsen finns det mötesplatser med lek- och grillmöjlighet, spontanidrott, bollspel och ett flertal stora och öppna gräsytor. Elljusspåret är ett utmärkt promenadstråk som även kan användas på vinterhalvåret medan skogsområdet erbjuder möjlighet till naturlek.

Förutom Dyltavallen och elljusspåret bör även den norra lekplatsen och den södra lekplatsen ses som gröna värdekärnor för orten. Bägge av dessa lekplatser har en god kvalitet och en generellt god skötsel, och då de är väl utspridda i orten når många av de boende dem inom 300 meter medan de allra flesta når dem inom 500 meter. Det går ca 51 barn/lekplats i Ölmbrotorp – då räknas inte den tredje igenväxta lekplatsen in eller de gungor som finns vid Dyltavallen.

Vidare bör även parkmarken vid seniorboendet ses som en grön värdekärna i Ölmbrotorp. Grönområdet har mycket fina kvaliteter som en grön oas och förstärks ytterligare i sitt sociotopvärde av de bollspel och bolleksytor samt allmänna mötesmöjligheter som finns vid grundskolans skolgård. Detta är en plats där olika åldersgrupper har en möjlighet att träffas och integreras.

Det område som föreslås utvecklas i Ölmbrotorp är den igenväxta lekplatsen intill elljusspåret i ortens norra del. Som lekplatsen är nu upplevs den i princip inte vara användbar och kan däremot vara direkt farlig - sanddytor eller en yta med ett lika gott fallskydd under gungor med en hög fallhöjd är en direkt nödvändighet. Av denna anledning bör skötselgraden ökas rejält för lekplatsen alternativt bör den nermonteras. Om orten tros växa i framtiden är det denna studies förslag att skötselgraden ökas. Detta då det

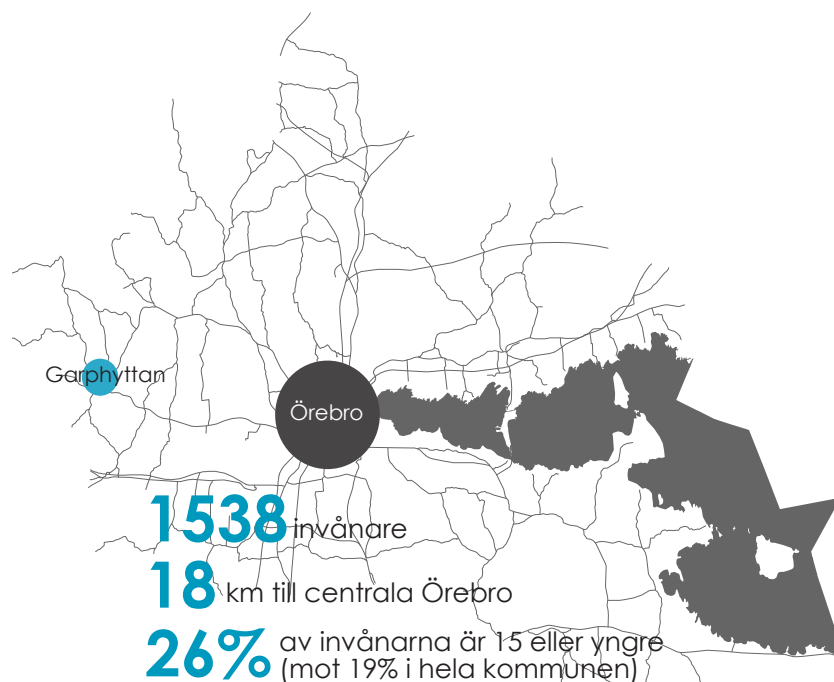
med en ökad befolkning i orten kan finnas ett behov av ytterligare en lekplats utöver de två fullgoda lekplatser som finns i Ölmbrotorp idag.

- Existerande grön värdekärna
- Existerande grönt stråk
- Område att utveckla

↑ **Gröna värdekärnor**
Skala 1:10 000

Grönstruktur i Garphyttan

En inventering och analys av grönstrukturen i Garphyttan

Garphyttan är med sina 1538 invånare (2014) en av de största tätorterna i Örebro kommun. Orten har dock haft en förhållandevis stor befolkningsminskning de senaste fem åren då orten har minskat med 5 % eller 81 personer. Mellan år 2005 och år 2014 har dock inte befolkningsminskningen varit lika anmärkningsvärd utan legat på ca 1 % eller en minskning med 19 personer, då befolkningen ökade stort mellan 2005 och 2010. Demografiskt har Garphyttan en större andel barn som är 15 år och yngre, 26 % (motsvarande 401 barn) än det kommunala snittet som ligger på 19%. Orten har dock en nästan lika stor andel personer som är 65 år eller äldre som kommunen, 17 %, då kommunsnittet ligger på 18 %. I Garphyttan bor 81 % i småhus.

Garphyttan ligger 18 km nordväst om Örebro, norr om Vintrosa och Latorp samt 3 km från Storstenshöjden och 5 km från Ånaboda. Garphyttan är en tätort som ligger i en knutpunkt av flera vägar; Hinnersonsvägen som leder österut till Örebro, Kilsvägen som går norrut och leder till Filipshyttan och Lannaforsvägen som leder söderut till Lannafors och Vintrosa. Orten är uppdelad i nordlig och en sydlig bostadsdel som är separerade av ett större industriområde. Strax söder om industriområdet ligger or-

tens centrum där det finns en matbutik, en förskola, en grundskola med ett bibliotek, en återvinningscentral samt ett seniorboende. Förutom detta består de sociala tjänsterna i Garphyttan av en pizzeria samt en restaurang i ortens norra del, utöver detta har även Nerikes brandkår en station intill industriområdet i Garphyttan. I det norra bostadsområdet i Garphyttan finns Garphytteån som är fördämd och som leder först till Sågdammen och sedan till Nyhammarsdammen.

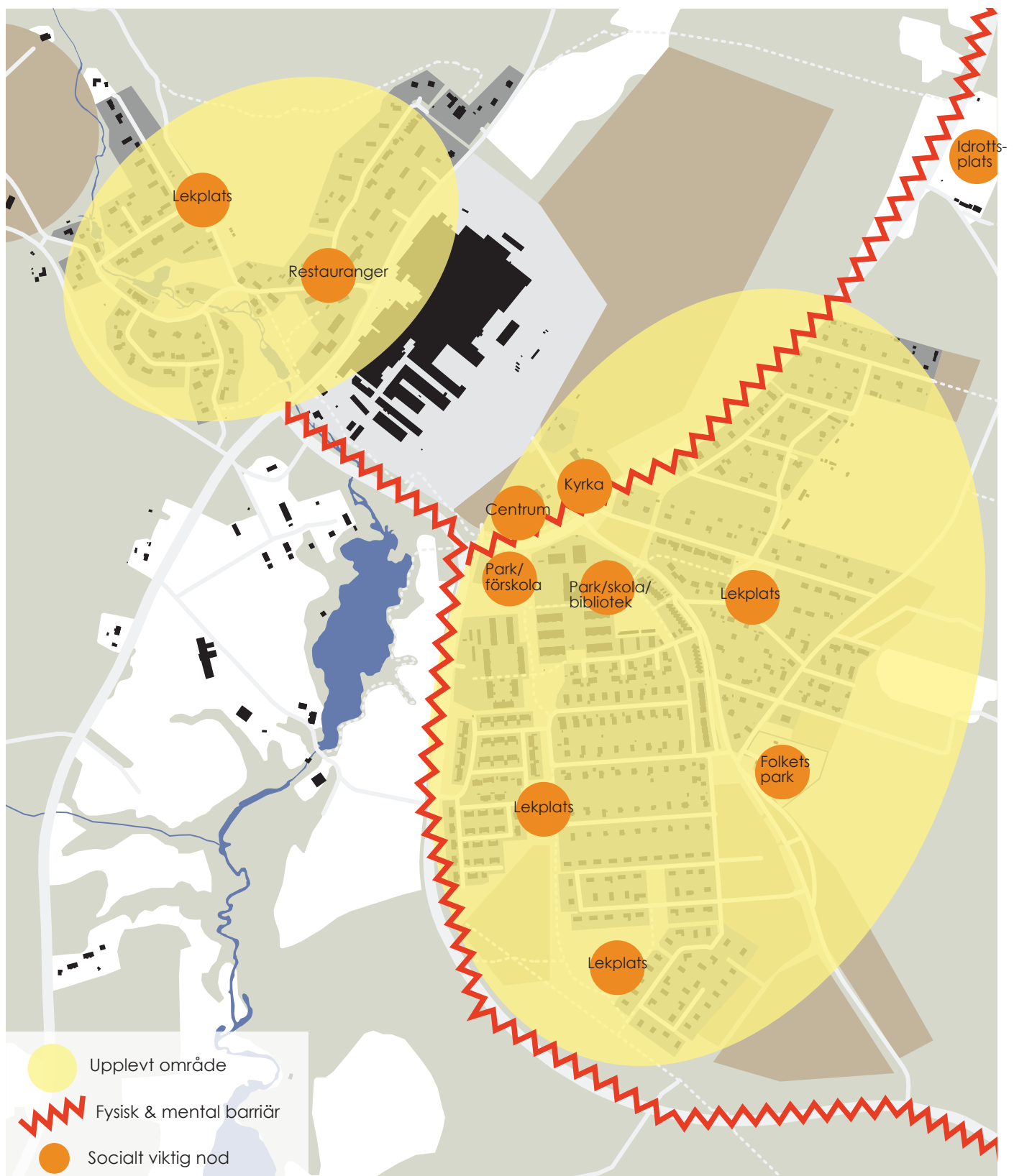
I Örebro kommuns översiktsplan har fyra områden i Garphyttan pekats ut som utbyggnadsområden för bostäder, ett av områdena ligger norr om ortens befintliga bebyggelse medan de resterande tre ligger söder om den befintliga bebyggelsen. Ett område som idag är en mindre yta av slåttermark och som ligger intill ortens centrum har föreslagits som utbyggnadsområde med blandad verksamhet. Även området kring Garphyttans centrum har föreslagits som utbyggnadsområde för blandad verksamhet. Utöver detta finns det även flera områden i ortens södra del som blivit detaljplanerat för bostäder samt för industri. En mycket stor markyta har också blivit reserverad för den befintliga industrin eventuella framtida utveckling.

Garphyttan har många sociala tjänster och de flesta är samlade i ortens centrum vid dess skola och matbutik. Restaurangerna i Garphyttan ligger dock placerade i ortens norra del nära industriområdet medan de flesta av ortens lekplatser ligger i dess södra del.

Inventering ↑

Skala 1:10 000

Garphyttan är uppdelad i två större bostadsområden med ett större industriområde i mellan där de flesta av ortens socialt viktiga mötesplatser ligger i det södra bostadsområdet – det större av de bägge bostadsområdena. Flera av de vägar som går igenom och längs med orten fungerar som barriärer för att röra sig i och omkring orten, allra främst Hinnersonsvägen som är väl- och tungt trafikerad.

Analys ↑
Skala 1:10 000

Grönstrukturen i Garphyttan

Nedan beskrivs Garphyttans plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Garphyttan i landskapet

Garphyttan ligger i ett höglänt och kuperat mosaikartat skogslandskap strax norr om norrlandsgränsen och strax intill Bergslagen. Orten ligger även i gränsen för den högsta kustlinjen. Garphyttan kan sägas ligga i ett gränsländ mellan det låglänta slättlandskapet och det höglänta och kuperade Bergslagen. Ortens position som passage och nod mellan områden förstärks ytterligare av de många stora vägar som möts här.

Fig 29. Stigen som går igenom skogen vid Sågdammen nordväst om industriområdet i orten.

Skogsområdet vid Sågdammen

Alldeles nordväst om industriområdet i Garphyttan ligger Sågdammen där Garphytteån fördämts. Dammen ligger i utkanten av ett mindre skogsområde bestående av främst lövträd. I skogsområdet är unga ekar med en diameter på ca 10-20 cm framstående samt lönn och björkträd av liknade storlek. Därutöver finns enstaka granar och askar samt rönn. Igenom området går en till synes välanvänd stig som leder fram till bostadsområdet som ligger intill. Området upplevs som något slitet och de skyltar som finns här är nedklottrade och till viss del otydliga.

Park intill Sågdammen

Intill Sågdammens nordöstra sida finns ett grönområde av parkkaraktär. Området består av en välkött gräsyta och ett flertal mycket stora och väletablerade lövträd. Vid platsen finns det flera äldre ekar; 2 stycken med en diameter på en dryg meter samt 4-5 stycken ekar med en diameter på ca 60-80

Fig 30. Parken vid Sågdammen har ett flertal mycket väletablerade lövträd.

cm. Dessutom finns det på platsen 2 lönnar och 2 almar med en diameter på ca 60-80 cm samt en hästkastanj med en diameter på ca 50 cm. Två träd har nyligen blivit nedtagna på platsen, en alm och en lönn. Igenom området går två gångvägar och intill det ligger en parkeringsplats.

Grönområde norr om Sågdammen

Norr om Sågdammen finns det ytterligare en fördämning av Garphytteån och mellan denna damm och Sågdammen rinner vattendraget fram. Intill detta område finns det ett antal mycket framstående och karaktärsfulla äldre och grova askar. Vattendragets porlande framfart skänker även en rofylldhet till platsen.

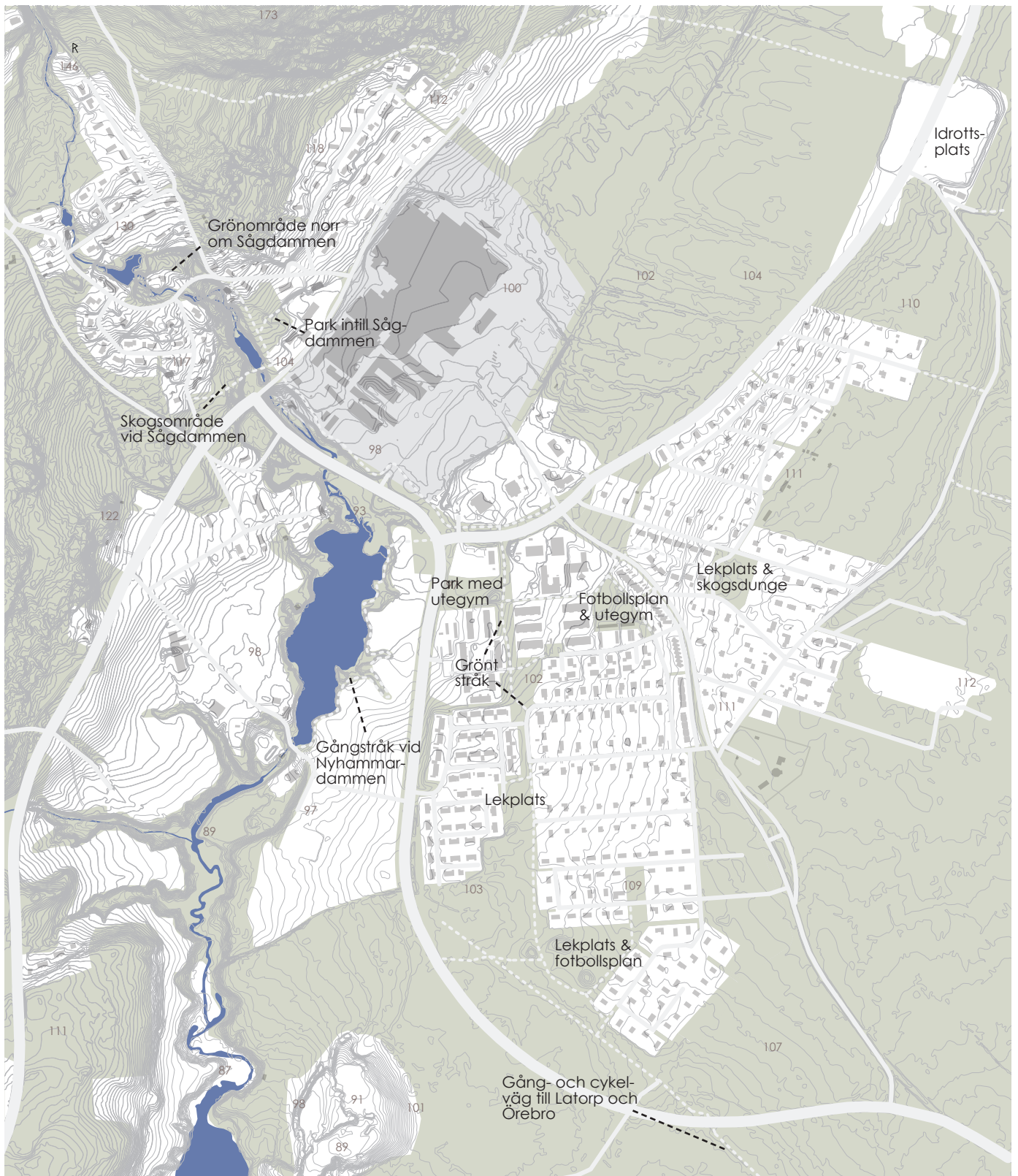
Promenadstråk vid Nyhammarsdammen

På den östra sidan av Nyhammsdammen och längs med vattenbrynet slingrar sig ett promenadstråk fram. Stråket är ungefär 1 km långt och upplevs som relativt nyanlagt. Stråket upplevs även som tillgängligt då det är väl tillagat i bred och flera äldre personer påträffas promenera på stråket under inventeringen. Utmed hela stråket finns ett stort antal angjorda utsiktsplatser och sittplatser på väl utvalda platser. Promenadstråket

Fig 31. En av sitt- och utsiktsplatserna vid promenadstråket längs Nyhammsdammen.

Grönstrukturen i Garphyttan ↑

Skala 1:10 000

Fig 32. Det gröna och belysta gång- och cykelbanan som går igenom södra Garphyttan.

börjar i norr vid öster om Hinnersonsväg vid dess korsning med Kilsvägen och leder fram till Smedjevägen i söder.

Garphyttans gröna stråk

Det finns en upplyst gång- och cykelbana på drygt en kilometer som leder igenom hela Garphyttans södra bostadsområde. Stråket börjar i norr söder om matvarubutiken och intill ortens förskola samt skola och leder sedan söderut förbi flera olika grönområden och aktiviteter.

Söder om ortens förskola finns ett större grönområde med en stor välskött gräsyta, pulkabacke, fotbollsbur samt en yta för spontanidrott. Området är stort och upplevs som en park av god kvalitet. Stråket letar sig sedan vidare söderut och utmed det finns flera grönområden av olika storlekar med välsköta gräsytor samt parkträd av god kvalitet. Cirka 500 meter söder om Kilsvägen finns ett större grönområde av god parkkaraktär med en stor välskött lekplats (sex gungor, volträcken, karuseller, balansgång, stor klätterställning, en sandlåda med lekstuga och bakhord) med sittplatser och soptunna. Här finns även en större gräsyta med fotbollsmål samt en pulkabacke.

Fig 33. Den största lekplatsen längs med stråket som även har stora gräsytor intilliggande.

Söder om området leder stråket vidare genom ett skogsområde tills det hittar fram till ytterligare ett grönområde med en stor fotbollsplan samt ännu en relativt välskött lekplats (fyra gungor, två större klätterredskap och fjädergungor) även denna lekplats har en pulkabacke. Stråket leder sedan vidare fram till Hinnersonsvägen och i förlängning som gång- och cykelväg både till Latorp och Örebro.

Rogers lekpark

I den sydöstra delen av Garphyttan ligger ännu en lekplats som heter Rogers lekpark. Lekplatsen är stor med en sittplats och flera lekredskap (fem gungor, stort klätterredskap, fjädergungor, en sandlåda med bakhord). Den upplevs generellt ha en god kvalitet, dock är skötseln något eftersatt på lekplatsens sandlåda. Lekplatsen ligger intill en liten skir lövskog som bär tydliga spår på att den används vid lek. Träden i skogen består till stor del av aspar men det finns även ett inslag av ek och björk. Intill lekplatsen finns det även en liten pulkabacke.

Fig 34. Rogers lekpark som har ett stort antal lekredskap och en intilliggande lövskog.

Den norra lekplatsen

I det norra bostadsområdet finns det också en lekplats. Lekplatsen är relativt stor (ett stort klätterredskap, tre gungor, fjädergungor, sandlåda med bakhord och liten lekstuga) och upplevs vara i ett gott skick och ha en god skötsel. Lekplatsen ligger intill ett större skogsområde.

Grönområdet vid skolan

Intill Garphyttans grundskola ligger det ytterligare ett välskött grönområde med parkkaraktär. Där finns det en fotbollsplan samt en yta för spontanidrott med en sittbänk. I området finns det ett antal fina parkträd.

Fig 35. Spontanidrottsytan vid grönområdet intill Garphyttans grundskola.

Andra grönytor

Utöver detta finns det även en gång- och cykelbana som leder fram mellan de två bostadsdelarna i orten. Stråket som går längs med industriområdet har även vissa gröna kvaliteter då det utmed det finns ett antal mindre gräsytor samt parkträd. Omkring Garphyttan finns det även stora skogsområden av olika kvalitet och ålder. Det finns även en yta av slåttermark nära ortens centrum som har utsetts som ett utbyggsområde för blandad verksamhet.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Garphyttan finns det idag flera områden och stråk som bör ses som gröna värdekärnor samt ett stråk och ett område som med fördel skulle kunna utvecklas. Därutöver finns det även underlag nog att hävda att det finns ett behov av att nyetablera ett grönområde i orten.

Det finns idag fyra lekplatser i Garphyttan – alla med en hög kvalitet och med en generell god skötsel som för sina höga sociotopvärden bör ses som gröna värdekärnor i Garphyttan. Tre av lekplatserna är stora medan den fjärde är något mindre men fortfarande inte direkt liten. Lekplatserna är väl utspridda över orten vilket medför att de allra flesta boende når en lekplats inom drygt 300 meter och alla når en lekplats inom 500 meter. Därutöver når de allra flesta boende i Garphyttan en pulkabacke inom 800 meter.

Det går ca 100 barn/lekplats i Garphyttan och i denna studie har därför orten flest barn per lekplats – förutom Hampe-

torp där det inte finns någon lekplats alls. Garphyttan har lika många lekplatser med den relativt jämnstora orten Odensbacken men jämfört med Odensbacken har Garphyttan en mycket större andel barn i sin befolkning. Garphyttans lekplatser har som sagts en mycket god kvalitet och alla lekplatserna i orten ligger intill andra viktiga sociotopvärden – stora gräsytor, pulkabackar, bollspel, naturupplevelser/naturlek och promenadstråk.

Utöver lekplatserna finns det även ytterligare två grönområden med spontanidrott, pulkabacke, stora gräsytor samt med bollspel och bollek som bör ses som gröna värdekärnor i Garphyttan. Dessa områden förstärker även orten med ytterligare två grönområden där lek och umgänge är möjlig. Därför anser inte denna studie att det är direkt nödvändigt att i nuläget komplettera orten med fler lekplatser – men det bör likväl registreras att Garphyttan har jämfört med de andra mindre tätorterna relativt få lekplatser och om orten växer är detta därför ett behov som eventuellt behöver tillgodoses i framtiden.

Den genomgående gång- och cykelbanan i den södra delen av Garphyttan bör ses som ett viktigt grönt stråk för orten. Stråket leder fram förbi flera av ortens viktigaste sociotopvärden och tillgänglighetsgör de för ortens invånare. Därutöver är stråket även en början av det långa cykel- och promenadstråket till Örebro och möjliggör därför en säker passage till staden med cykel.

För att förbättra grönstrukturen i Garphyttan föreslås att ett stråk och ett område utvecklas i orten. Som läget är idag i Garphyttan finns de allra flesta grönområdena i ortens södra del och att ha en bra koppling mellan det norra och det södra Garphyttan bör därför vara prioriterat. Det finns idag en gång- och cykelväg mellan bostadsområdena och i sin södra del håller stråket en god kvalitet och känns inbjudande. När stråket passerar ortens industri försämras det dock och upplevs som otydligt och ej inbjudande. Det är därför denna studies förslag att utformningen av gång- och cykelvägen ses

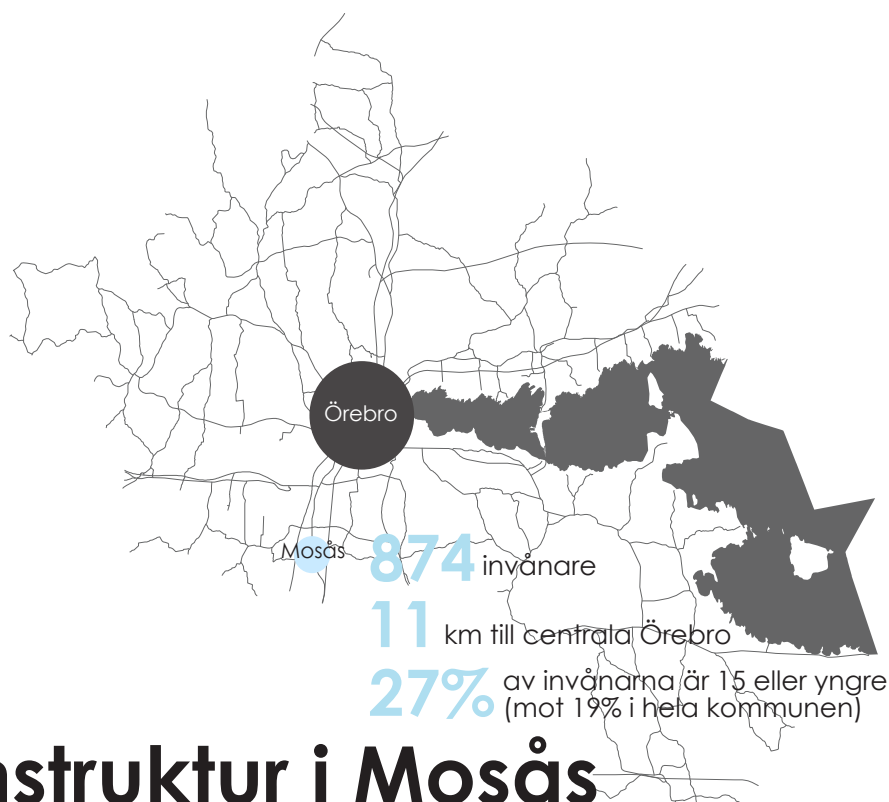
Gröna värdekärnor ↑
Skala 1:10 000

över och utvecklas. Vidare är det denna studies förslag att det större grönområdet kring Sägdammen utvecklas och uppmärksammas i Garphyttan. Det finns flera områden här som har stora och unika naturvärden och kulturhistoriska värden som inte upplevs som att de nyttjas till fullo idag. Det är denna studies uppfattning att detta område kan utvecklas till ett starkt identitetsskapande grönområde för orten som kan lyfta det samt erbjuda goda kvaliteter för de boende i det norra Garphyttan likväl som för de boende i det södra Garphyttan.

Slutligen har det framkommit i denna studie att det finns ett kvalitativt och till synes nyetablerat promenadstråk vid Nyhammar-

dammen som bör ses som ett värdefullt grönt stråk. Det finns dock idag ingen tydlig entré in till stråket som därför upplevs svår att hitta till. Svårigheten att hitta och ta sig till stråket förstärks ytterligare av det faktum att stråket tar vid på andra sidan av korsningen vid Hinnersonsvägen och Kilsvägen – ett område som är mycket vältrafikerat. För att ytterligare förbättra grönstrukturen i Garphyttan föreslås därför att ett mindre grönområde nyetableras här med en tydlig och välkomnande entré in till stråket. Det finns även ett behov av att föreslå att en trafiksäker övergång skulle vara lämpligt att utveckla vid platsen så att promenadstråket fullt ut blir tillgängligt.

Grönstruktur i Mosås

En inventering och analys av grönstrukturen i Mosås

Mosås är en stadsdel i Örebro med 874 invånare (2014) som ligger 11 km söder om det centrala Örebro. Stadsdelen har minskat med drygt 3 % eller 25 personer de senaste nio åren. Mosås har tidigare varit en enskild tätort men räknas sedan 2010 som en del av Örebro tätort. Området skiljer sig mycket åt demografiskt från kommunen då stadsdelen har 27 % barn som äldst är 15 år (vilket motsvarar 236 barn), en siffra som kan jämföras med det kommunala snittet på 19 %. Därutöver är det endast 10 % av de boende i Mosås som är 65 år eller äldre vilket kan jämföras med det kommunala snittet på 18 %.

Mosås ligger placerad mellan järnvägen, Kumlavägen och väg 681 och omgärdas därför av stora barriärer på tre sidor av fyra. I stadsdelen finns flera sociala tjänster i form av en grundskola, förskola, pizzeria

och en fritidsgård. Intill ortens sydvästra hörn ligger även Mosjö golfbana med en tillhörande restaurang. Mosås ligger även strax söder om det stora köpcentrumet Marieberg där ett mycket stort antal butiker och restauranger finns.

I Mosås är stora ytor både söder och norr om stadsdelen detaljplanerade för bostäder. Därutöver är även ytterligare fyra områden, ett väster om stadsdelen, ett norr om det och ett söder om det, utsedda som utbyggnadsområden för bostäder. Det bör dock observeras att det område som är utsett till utbyggnadsområde söder om Mosås till hälften består av ett redan bebyggt område. Därför har detta område reducerat i den följande karta till att bara täcka den del av det föreslagna utbyggnadsområde som idag är obebyggt.

Mosås är ett bostadsområde med flera och jämt utspridda sociala tjänster. Där inkluderas en grundskola, en förskola, en pizzeria och en fritidsgård. Stora delar av Mosås är antingen detaljplanerade för bostäder eller föreslås som utbyggnadsområden för detta ändamål. Många av dessa ytor är förlagda så att orten med en expansion skulle förtätas och bli mer sammanhängande.

Sociala tjänster

- Förskola eller skola
- Busshållplats
- Sport, fritid eller lek
- Restaurang eller butik
- Kultur & fritid

Inventering ↑

Skala 1:10 000

Mosås är omringat av tre stora barriärer i form av järnvägen, Kumlavägen och väg 168. Den tänkta expansionen av stadsdelen är främst tänkt att ske inom dessa barriärer men två områden som föreslagits som utbyggnadsområden ligger utanför dem. Mosås sociala noder är jämt utspridda i stadsdelen och ligger alla förutom en inom barriärerna.

Analys ↑
Skala 1:10 000

Grönstrukturen i Mosås

Nedan beskrivs Mosås plats i landskapet, därefter beskrivs de existerande grönområdena inom tätorten närmare.

Mosås i landskapet

Mosås ligger i ett slättlandskap eller öppet åkerlandskap och på gränsen till ett urbant landskap i form av Örebro tätort. Landskapet är låglänt och till väster om Mosås stäcker sig en rullstensås fram i norrsydlig riktning där Kumlavägen leder fram. Norr om Mosås ligger det ett större våtmarksområde på ca 8 ha. Det finns inget större skogsområde inom 1500 meter från Mosås.

Fig 36. Det skålformade landskapet vid grusgropens södra del. En av områdets träor syns också.

Grusgropen

I Mosås södra del ligger ett större grönområde som tidigare varit en grustäkt som 1990 blev detaljplanerat som friluftsmark. I detaljplanen står det att detta inte hindrar ett kommunalt ägande eller ansvar utan öppnar möjlighet för andra former av samägande/nyttjande. I detaljplanen står det även att området har goda förutsättningar att rymma bl.a. bollplan/skidbacke och lekplats. Den södra delen föreslås även som en god plats att ha midsommarfirande och liknande på p.g.a. platsen topografi där en naturlig läktare kan skapas.

Grusgropen är ett stort grönområde på omkring 2 ha och har stora kvaliteter, särskilt i sin landskapsutformning. I områdets södra del slutar marken mycket kraftigt och skapar en skål där – som beskrivits i detaljplanen, finns möjlighet att skapa en naturlig scen eller amfiteater. Även om grönområdena till stor del består av en välkött gräsyta finns där öar av stenblock och platsskapande träd som ger en harmoni och spänning till om-

Fig 37. Den norrsydlig gående upptrampade stigen i tallskogen strax infyll grusgropen.

rådet. Vid grusgropen finns det idag inte så många funktioner, det finns där en liten och sliten leplats (två gungor, en sandlåda och en rutschbana med tillhörande trappa) samt två utplacerade fotbollsmål. Därutöver finns en upptrampad stig på områdets östra del och längs med de intilliggande husen.

Tallskogen

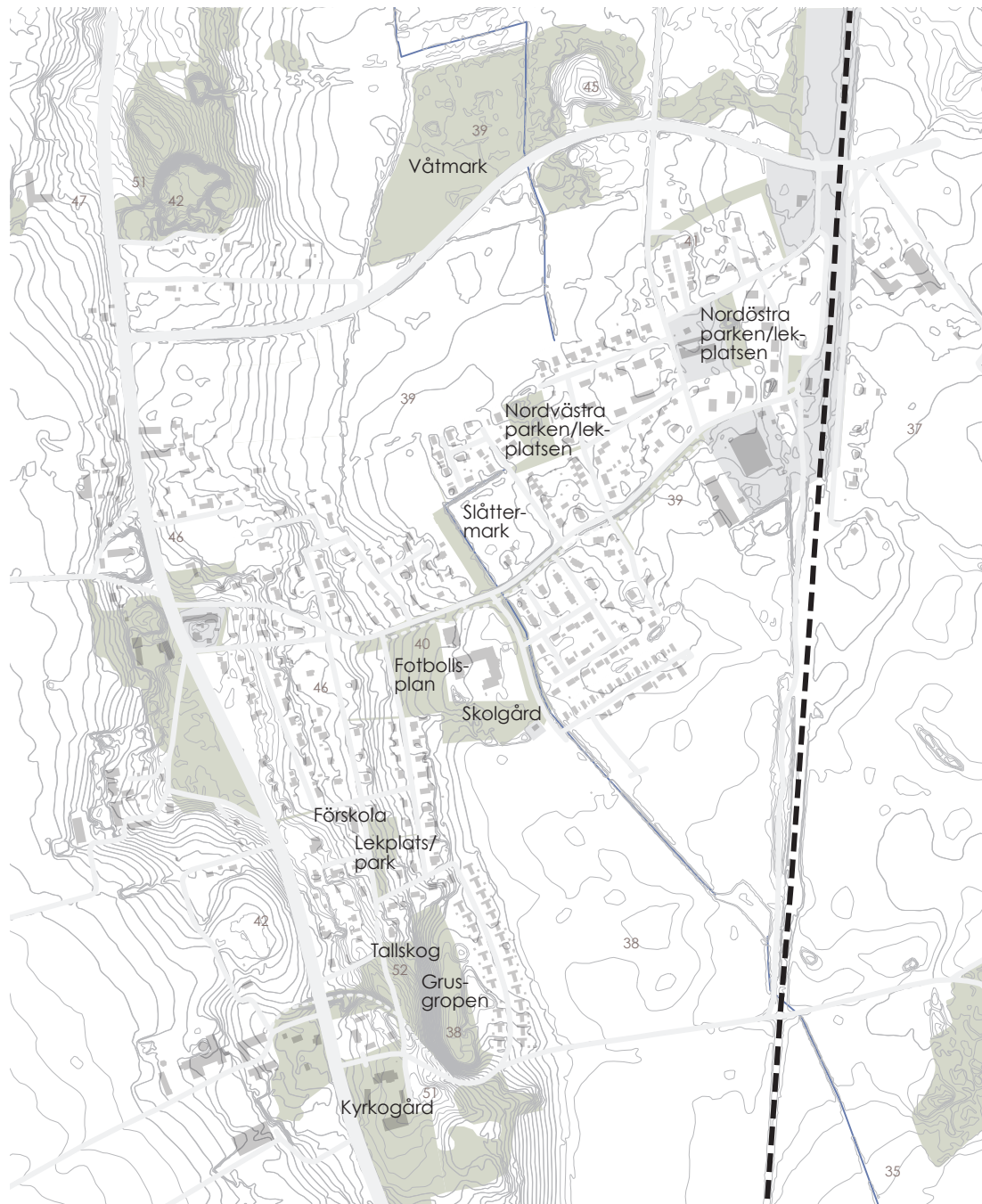
Alldeles intill grusgropen på dess västra sida ligger en karaktärsfull och relativt väletablerad tallskog som tillför extra kvaliteter till grusgropen som en framböljande grön vägg. Skogen är omkring 1 ha och en stor del av den har utsetts som utbyggnadsområde i kommunens översiktsplan. Tallskogen ligger i en stark sluttning och har tydliga spår efter lek. Genom skogen går en upptrampad stig i en norrsydlig riktning.

Lekplatsen vid Mosås förskola

Norr om grusgropen och tallskogen ligger en lekplats. Lekplatsen ligger strax intill Mosås förskola och upplevs som relativt stor (en mycket stor klätterställning, två gungor, en kompisgunga, en fjädergunga samt sandlåda med bakbord) och upplevs vara i god kvalitet samt välkött. Vid lekplatsen finns även sittplatser och en soptunna samt

Fig 38. Lekplatsen vid förskolan i Mosås uppfattas som relativt stor samt välkött.

Grönstruktur i Mosås ↑

Skala 1:10 000

stora välskötta gräsytor. Vid lekplatsen finns också ett antal parkträd.

Den nordvästra parken och lekplatsen
Det finns även en lekplats i det nordvästra Mosås. Lekplatsen är stor (fyra gungor, två stora klätterredskap, fjädergungor samt sandlåda med bakkbord) och är i god kvalitet och är välskött. Vid lekplatsen finns ett stort antal sittplatser samt en soptunna. Intill lek-

platsen finns även stora välskötta gräsytor med en pulkaåkningskulle där träd planterats mot lekplatsen för att dels ge skugga samt eliminera att barn åker pula åt fel håll – dvs. mot lekplatsen och in i de redskap som står där. Dessutom finns det även ett mindre skogsområde intill lekplatsen som bär synliga tecken på att den används vid naturlek.

Fig 39. Den nordvästra parken och lekplatsen har stora kvaliteter och flera funktioner.

Den nordöstra parken och lekplatsen
Det finns ytterligare en lekplats i Mosås som ligger i ortens nordöstra del. Lekplatsen är stor (två gungor, en mycket stor klätterredskap kombinerat med rutschbana, en karusell, en kompisgunga, fjädergungor och sandlåda med bakbord) och omkring lekplatsen ligger stora gräsytor. Vid lekplatsen finns sittplatser och en soptunna. Intill lekplatsen finns även en uppgrusad yta för bollspel med fotbollsmål och omkringliggande nät. Vid lekplatsen ligger också en större pulkabacke som är dåligt skött. På kullen växer mycket högt gräs åt det håll som man vill använda för att åka pulka- dvs. åt motsatt håll från lekplatsen. Därutöver är även den norra delen av grönområdet sämre skött med en större yta med högväxande gräs. Den nordöstra parken och lekplatsen ligger intill ett större antal flervåningsbostadshus som är utan egna större bostadsgårdar.

Grönområdet vid skolan

Därutöver finns det ett större grönområde vis Mosås grundskola- Mosjö skola. Här finns det en större fotbollsplan i gott skick med flera fotbollsmål. Intill fotbollsplanen finns även skolans skolgård där särskild

Fig 40. Här syns den norra delen av den nordöstra parkens dåligt skötta pulkabacke och höga gräs.

dess södra del upplevs som tillgänglig och möjlig att använda. Där finns ett område med naturmark/skogsmark med ett antal utspridda lekredskap så som t.ex. en linbana.

Våtmarken

En bit norr om Mosås ligger ett större våtmarksområde på drygt 8 ha. Detta område är markerat i Örebro kommuns kartor som en grön värdekärna troligtvis för sitt höga ekologiska värde. I denna studie har inte detta grönområde studerats närmare utan litar på översiktsplanens bedömning av nödvändigheten att klassificera detta område som en grön värdekärna.

Fig 41. Ett foto på det våtmarksområde som klassificerats som grön värdekärna i Örebro ÖP.

Andra grönytor

Det finns dessutom en separat gång- och cykelbana i Mosås som leder mellan dess skola och österut längs med vägen som går igenom stadsdelen. Längs stråket finns ett större antal lövträd.

Grönstrukturens fortsatta utveckling och identifiering av värdekärnor

I Mosås finns det idag fyra områden och ett stråk som bör ses som gröna värdekärnor samt två områden som med fördel skulle kunna utvecklas.

I denna studie har inte våtmarksområdet vid Mosås studerats närmare men studien litar på översiktsplanens beslut att detta område bör ses som en grön värdekärna.

Därutöver bör dels lekplatsen vid förskolan samt den nordvästra lekplatsen ses som gröna värdekärnor för Mosås. Lekplatserna har höga sociotopvärden som förhöjs då de ligger i anslutning till stora gräsytor. Lekplatsen i den nordvästra delen av Mosås

- Existerande grön värdekärna
- Existerande grönt stråk
- Område att utveckla

Gröna värdekärnor ↑
Skala 1:10 000

bör ses som ett mycket gott exempel på en granskapspark då där finns ett skogsområde för naturlek, en pulkabacke samt stora öppna gräsytor samt en stor och kvalitativ lekplats. Det är dock denna studies förslag att lekplatsen och parkområdet i det nordöstra Mosås utvecklas och framför allt får en bättre skötsel – främst på områdets norra del där skötsel upplevs som mest eftersatt. Området har även en viss brist på innehåll och skulle kunna kompletteras med t.ex. spontanidrott. Lekplatsen vid detta område håller dock en hög kvalitet och skötsel och med de andra två lekplatserna innebär detta att det går ca 79 barn/lekplats i Mosås. Lekplatsernas goda utspridning i Mosås gör att alla boende når en lekplats inom ca 400 meter.

Viktig för att underlätta att ta sig mellan de olika grönområdena är den gång- och cykelväg som går igenom den norra delen av Mosås som därför bör ses som ett viktigt grönt stråk i stadsdelen.

Därutöver är det denna studies åsikt att även fotbollsplanerna intill Mosjös skola bör ses

som en grön värdekärna. Denna plats värde förstärks även ytterligare av den intilliggande och tillgängliga skolgården.

Slutligen är det denna studies förslag att grusgropen får ett kompletterande innehåll i form av en förbättrad lekplats samt ett utökat innehåll så som t.ex. spontanidrott och/eller bollspel/lek. Platsen har möjlighet att bli en framtida stadsdelspark i Mosås och bör ses som detta redan nu – särskilt om man tror att stadsdelen kommer växa i framtiden. Det är denna studies förslag att även tallskogen ses som en viktig grön resurs i Mosås som bör sparas. Detta till stor del för dess unika kvaliteter som ett fint trädbestånd och en intressant höjdsättning men även för att detta skogsområde är viktigt för att de boende i Mosås kan få naturupplevelser då inget större skogsområde ligger i närheten av stadsdelen. Det är dock viktigt att observera att detta förslag därmed går emot kommunens beslut att klassificera detta område som ett utbyggnadsområde.

Slutsats av studien

Sammanfattning av de föreslagna åtgärderna i orterna

I denna studie har en stor mängd observationer kunnat göras kring de olika orternas grönstruktur och hur dessa med fördel skulle kunna utvecklas och bevaras. I alla de studerade orterna har gröna värdekärnor och/eller stråk funnits och definierats, detta för att kunna bevara viktiga sociotopvärden och samhällsfunktioner i orternas framtida utveckling. I sju av de nio tätorterna har även olika föreslagna åtgärder fastställts för att kunna förbättra grönstrukturen i orterna och komplettera dess sociotopvärden till en önskvärd nivå. Dessa åtgärder presenteras återigen på nästa uppslag.

I åtta av de nio studerade tätorterna har befolkningen minskat under de senaste fjorton åren (även om minskningen i Askersby och Garphyttan endast legat runt 1 %) och hur grönstrukturen och sociotopvärdena bör utvecklas i orterna beror till stor del på hur den framtida befolkningsutvecklingen i orterna kommer att se ut. I många fall kan inte en utveckling av grönstrukturen i orterna styrkas utan ett större befolkningsunderlag. Det finns dock vissa åtgärder som bör göras i orterna oavsett deras befolkningsutveckling samt vissa åtgärder som med lätthet kan utföras och som utan att några större ingrepp behövs göras, starkt kan höja kvaliteten på orternas grönstruktur.

I denna studie har ett fokus legat på att studera orternas lekplatser då detta är en funktion i grönstrukturen som har ett högt sociotopvärde. Det har i studien framkommit att det finns en lekplats i Ölmbrotorp som är i ett stort behov av en kraftig skötselshöjning då lekplatsen idag är i princip oanvändbar då den växt igen. Detta har lett till att gungorna som finns på lekplatsen idag inte har ett fullgott fallskydd – något som är en allvarlig företeelse som bör åtgärdas snarast. En annan åtgärd som bör göras trots Hampetorps minskade befolkning är att komplettera orten med en lekplats då detta inte finns i orten idag.

Åtgärder som starkt kan höja kvaliteten på orternas grönstruktur är att generellt att se över och höja skötsel på orternas lekplatser och gräsytor. Om en skötselökning ses som för kostsamt för en gräsyta finns det anledning att fungera på om ytan istället kan omvandlas så att den inte längre kräver en lika hög skötsel men likväl får ett intressant innehåll. Detta kan t.ex. ske genom att göra om en gräsyta till ängsmark. Vidare skulle kvaliteten och funktionen av många av orternas grönområden kunna höjas om de kompletteras med inslag så som blomsterprakt, spontanidrott och/eller ytor för bollspel/bolllek.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I STORA MELLÖSA

- Öka skötseln på lekplatserna i orten.
- Öka skötseln på den stora gräsytan och förstärk gångstråket till det stora skogsområdet samt dess koppling till den nordöstra lekplatsen. Komplettera gärna gräsytan med spontanidrott.
- Utveckla den nordöstra delen av det stora skogsområdet och anlägg en ny stig i området. Förbättra grillplatsen.
- Komplettera den nordöstra lekplatsen med stora gräsytor, bollek och/eller bollspel.
- Om orten får en markant befolkningsökning bör denna ske på slåttermarken så att orten läcks ihop. Där bör då också ett grönområde planeras vilket kräver att den gällande detaljplanen ändras. För att förbättra tillgängligheten till det eventuella grönområdet bör även det västra gång- och cykelstråket förlängas till platsen.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I ODENSBACKEN

- Se över skötseln på lekplatserna samt förnya ev. asfaltsytor i den norra parken.
- Nyanlägg ett nytt gångstråk på den norra sidan av Kvismare kanal för att förstärka kopplingen till vattendraget samt förbättra tillgängligheten till Djourklouparken och den lilla oasen.
- Utveckla gångstråket söder om Kvismare kanal mellan den lilla oasen och promenadstråket till Hjälmaran genom att förbättra stråket, röja bort träd och sly samt förnya/rusta upp de existerande sittplatserna.
- Utveckla och komplettera frisbygolfsområdet med blomsterprakt som t.ex. blommande träd och/eller spontanidrott.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I HAMPETORP

- Utveckla grönområdet intill färjeläget i Hampetorp till att få ett större och mer kvalitativt innehåll. En lekplats bör prioriteras likväl som ett förtydligande av entrén in till Derbol naturreservat. Andra tillägg som med fördel skulle kunna göras på platsen är en pulkabacke, bollek samt spontanidrott.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I KILSMO

- Utveckla gräsytan intill parken för att skapa ett större och sammanhängande grönområde i Kilsmo.
- Nyetablera ett parkområde med sociotopvärden så att även den östra delen av Kilsmo har tillgång till en grannskapspark.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I ÖLMBROTORP

- Höj skötseln grundligt på lekplatsen intill elljusspåret så att denna blir användbar och inte längre utgör en möjlig fara vid lek.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I GARPHYTTAN

- Utveckla grönområdena intill Sågdammen för att fullt ut nyttja deras unika kvaliteter till att skapa ett identitetsskapande grönområde som kan lyfta hela orten samt erbjuda goda rekreativsmöjligheter och gröna oaser för de boende i Garphyttan.
- Skapa en bättre koppling mellan det norra bostadsområdet och det södra bostadsområdet genom att utveckla gång- och cykelstråket som går däremellan till att bli mer inbjudande och välkommande.
- Nyetablera ett grönområde vid början av promenadstråket som går längs med Nyhammarsdammen för att skapa en välkommande och inbjudande entré in till stråket och därmed öka dess tillgänglighet.

FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER I MOSÅS

- Utveckla grönområdet i det nordvästra Mosås genom att höja skötselgraden på den norra delen av området samt komplettera dess innehåll med t.ex. spontanidrott.
- Utveckla grusgropen genom att förbättra och ev. utöka den existerande lekplatsen samt komplettera grönområdets innehåll med spontanidrott och/eller bollspel/lek. Grönområdet har potential att utvecklas till en stadsdelspark vilket kan behövas i framtiden om Mosås ökar befolkningsmässigt som en stadsdel i Örebro.
- Bevara tallskogen för dess betydelse som naturområde i Mosås och som ett viktigt komplement till grusgropens grönområde.